



Högskolan
i Innlandet



Erni Gustafsson

”En unik erfarenhet och upplevelse”

En rapport om pedagogiska och administrativa erfarenheter
med socialarbetarstudenters praktik i Palestina 2010 – 2022.

Skriftserien 13 - 2022



© Forfatteren/Høgskolen i Innlandet, 2022

Det må ikke kopieres fra publikasjonen i strid med Åndsverkloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor.

Forfatteren er selv ansvarlig for sine konklusjoner.
Innholdet gir derfor ikke nødvendigvis uttrykk for høgskolens syn.

I Høgskolen i Innlandets skriftserie publiseres både internt og eksternt finansierte FoU-arbeider.

Skriftserien nr. 13 - 2022

ISBN digitalt: 978-82-8380-347-1

ISSN: 2535-5678

”EN UNIK ERFARENHET OCH UPPLEVELSE”

En rapport om pedagogiska och administrativa erfarenheter med socialarbetarstudenters praktik i Palestina 2010 – 2022.



FÖRORD

År 2020 sökte studieprogramansvarig, på vägnar av de anställda på barnevernutbildningen, Högskolan Innlandet om medel från Høyskolen Innlandet för ett utvecklingsprojekt som har som mål att "utveckla, evaluera" och "implementera studentaktiva lärande- och värderingsformer". Glädjande nog beviljades ansökan och ett utvecklingsprojekt kunde startas vintern 2021. Under detta FoU-paraply är föreliggande rapportartikel skriven.

Studenter på barnevern-, socialarbetar- och vernepleieutbildningarna på högskolan i Lillehammer, nu en del av Høyskolen Innlandet, Norge, har sedan år 2010 kunnat ha sin tre månaders långa praktik i ett flyktingläger på västbanken i Palestina. Realiseringen av denna möjlighet är genomförandet av det projekt som föreliggande rapport är en dokumentation av. Rapporten ämnar delge fram för allt undertecknads överväganden, erfarenheter och lärdomar som gjorts under projektets gång. Men även mina palestinska samarbetspartners och deltagande studenters synpunkter presenteras som en del av rapporten.

Det här skrivna är tänkt vara en slags `verksamhetsberättelse` från det att projektet igångsattes 1999 och fram till det att denna text skrives – år 2022. I och med att jag valt att delta i det ovan beskrivna utvecklingsprojektet tar jag nu tillfället i akt att skriva en sådan rapport. Det är också, med tanke på min ålder, passande att författa det som kan uppfattas som en slutgiltig, tillnärmelsevis helhetlig, detaljerad och därmed också en så fullständig som möjligt rapport som det tidigare inte varit aktuellt att förfärdiga. Texten är författad som en berättelse om de överväganden som har legat till grund för projektet Praktik i Palestina, det konkreta innehållet och de olika praktiska erfarenheter och lärdomar som jag och mina medarbetare i Palestina drar ut av det. Det redogöres även för erfarenheter som artikulerats av i projektet medverkande studenter. I det sammanhanget hänvisas det även till tre tidigare på engelska och arabiska publicerade forskningsartiklar (Gustafsson & Alawi, 2014a, Gustafsson & Alawi, 2014b, Gustafsson & Alawi, 2014c).

Det har känts befriande att undslippa alla de begränsningar som naturligt följer på författande av vetenskapliga artiklar i traditionell bemärkelse. Inte har jag behövt ta tagit hänsyn till begränsningar i textmängd, ej heller har jag behövt förhålla mig till olika typer av inspel och `förhållningsorder` från utanförståendebedomare och redaktioner. Denna rapport är således en personligt uppsummerande framställning av de överväganden och erfarenheter jag gjort mig. Det medges även har känts befriande att kunna skriva på svenska som ju är mitt naturliga tungomål. Och inte på engelska (eller norska) som ju annars är ett nödvändigt imperativ.

INNEHÅLL

FÖRORD	5
INLEDNING.....	8
PEDAGOGISKA ÖVERVÄGANDEN OCH ERFARENHETER.....	13
Pedagogiskt bakgrundstänkande	13
Praktiskt pedagogiskt arbete före, under och efter praktiken.....	15
Studenternas egeninitierade aktiviteter	16
Obligatoriska aktiviteter nedfällt i undervisningsprogrammet.....	20
STUDENTERS ERFARENHETER AV PROJEKTET PRAKTIK I PALESTINA.....	26
ENKÄTUNDERSÖKNING, FOLLOW-UPSTUDIE OCH KVALITATIV STUDIE	27
Enkät.....	27
Follow-up studie.....	33
Kvantitativ undersökning	36
Diagram 1.	36
Diagram 2	37
Diagram 3.	37
Diagram 4.....	37
<i>Diskussion: Yrkesmässig nytta</i>	37
<i>Diskussion: Personlig erfarenhet</i>	38
ERFARENHETER PRESENTERADE AV SUPERVISOR NABIL ALAWI OCH FIELD-COORDINATOR MARIYAM MASRI	38
Supervisor Nabil Alawi.....	38
Field Coordinator Mariam Masri.....	39
GENERALISERBARA ERFARENHETER – GENERELLA RÅD	40
<i>Personligt engagemang</i>	40
<i>Ekonomiska resurser/realistisk betalning för tjänster</i>	41
<i>Val av samarbetspersoner och organisationer</i>	42
<i>Fysisk närvaro</i>	43
<i>Information till deltagare</i>	43
<i>Praktisk handledning på plats</i>	43
<i>Kvinnliga handledare för kvinnliga studenter</i>	44
<i>Medierande länk</i>	44
AVSLUTNING.....	44
FORSKNINGSARTIKLAR PUBLICERADE SOM RESULTAT AV PALESTINAPROJEKTET	46
LITTERATUR	46
<i>Appendix 1. Arbetsbeskrivning/kvalifikationer för SPC/field coordinator</i>	47

Appendix 2. Exempel på Studieprogram. 48

INLEDNING

I 2008 gjorde jag en studieresa tillsammans med en grupp andra intresserade personer i Mellanöstern. En del av denna var förlagt till Balata flyktingläger utanför staden Nablus på västbanken. Erfarenheterna som jag då gjorde kom att inspirera mig till att söka medel för ett projekt som hade som ändamål att undersöka möjligheten för att studenter på barnevernutbildningen på Høyskolen i Lillehammer, där jag varit anställd som undervisare och forskare sedan 1996, kunde ha sin långa fyra månaders praktik i Balata.

Jag fick medel för ett treårigt projekt, kallat Praktik i Palestina (PiP). När detta FoU-projekt blev avslutat i 2012 så övergick det att ha sin praktik i Palestina till att bli ett av de olika praktikställen som reguljärt ingår i högskolans praktikplattsportfölj.

I 2009 reste en kollega, som då var övergripande ansvarig för utlandspraktik, och jag på ett besök till Nablus och Balata flyktingläger. Jag hade vid den tidpunkten fått namnet på en person som jag kunde kontakta och diskutera saken med. Det var Dr. Nabil Alawi, anställd vid Department of English, Faculty of Arts, An Najah National University i Nablus. Nabil (som jag i fortsättningen vil benämna honom) kom att inte bara bli min närmaste samarbetspartner och senare forskningskollega utan även min nära vän.

Nabils specialområde är amerikansk litteratur, fram för allt från 18- och 1900-talet. Han har även akademiska diplom i översättning. Doktorsgraden är tagen i USA och hans kunskaper om `västerländskt` mentalitet och kultur är mycket stora. Detta har varit en stor tillgång i utvecklandet av projektet. Det att Nabil även är en person som det hyses stor respekt för inom Nablus akademiska miljö, och även hos de lokala myndigheterna i Balata flyktingläger har utgjort en ovärderlig tillgång när projektet blev utvecklat och senare när det blev implementerat i en fast form.



Supervisor Nabil Alawi

Det beräknas att ca. 1/3 av den totala palestinska befolkningen på 13.5 miljoner befinner sig i diaspora. (Badil 2012, Brynen& El Rifasi 2007, PCBS 2008). Av de totalt 6.7 miljoner registrerade palestinska flyktingar befinner sig 18% (2018) på västbanken, varav Balata flyktingläger är det största.

Balata flyktingläger är ett ca. 0.25 km² stort område i den lilla förorten Balata som ligger i utkanten av Nablus stad. Flyktinglägret blev upprättat i 1950 på initiativ av FN för att hysa palestinska flyktingar som efter att ha blivit fördrivna från Jaffa-området vid staten Israels tillblivelse i 1948 flytt till det som då var en del av Jordanien.

Ursprungligen var det tänkt att hysa ca. 5000 personer men där bor i dag ca 25 000. Området är alltså mycket tätt befolkat. Över hälften av alla är under 24 år, detta jämfört med demografin generellt bland palestinska flyktingar där åldersspannet 15–29 år utgör ca. 30% av befolkningen. (UNWRA, 2014).

Området präglas av fattigdom, stor arbetslöshet, ca. 40%, och i viss mån av social misär. Palestina som helhet präglas av ett överskott av barn och unga personer. Så också i ännu högre grad i Balata. Det finnes en skola som drives i regi av UNWRA, FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, med över 5000 elever. Det finnes även bara ett hälsocenter som för närvarande servar ca 50 000 människor. (Servicen omfattar även det närliggande Askar flyktingläger). Man ser barn och ungdomar över allt. Barnen i Balata verkade miljöstödda och både våldsamma, hyperaktiva och i viss mån apatiska. Kriminalitet och i viss mån även rusmissbruk florerar. Liknande erfarenheter är även rapporterat från forskningen (Hussein, 2007).



Balata flyktingläger, sett från Gerizimhöjden

ungdomar, familjer och samhällliga nätverk för att stärka och utveckla de olika sidorna i barns utveckling.

Men hur skulle detta nu gå till i praktiken? Vilken arena, plattform skulle de arbeta ifrån? Det gick ju inte bara att sända de oftast unga studenterna ned till lägret i Palestina för att där `göra något`. I besöket jag gjort i 2008 så hade jag även blivit introducerad till ett möte med ledare och anställda vid något som heter Yafa Cultural Center (YCC). Detta är ett slags mellanting mellan en ungdomsklubb/-gård och FSO och kultur/mötesplats för lägrets invånare.

Centret, som skapades 1996 efter initiativ av några privatpersoner i Balata, har som mål att vara till för och hjälpa människor bosatta i lägret. Det önskar att medverka till att stärka barn och ungdomars självförtroende, vara ett stöd för palestinsk kultur, fostra till et demokratiskt och frihetspräglad tänkande som kan utgöra grunden för en bättre framtid för Palestinas befolkning. (YCC, 2013).

Rent praktiskt är det en byggnad på tre våningar som hyser kontor, möteslokaler, ett auditorium, ett litet bibliotek, ett datarum - samt en gästvåning för plats till ca. 20 personer. YCC har därvid utgjort det nav för aktiviteter som studenterna haft med barn och ungdom men även den faktiska bostad som de har vid sin tre månader långa besök i Balata och Nablus. På själva centret kan de ha olika aktiviteter för barn men det tjänar som oftast till att fungera som en ´organisationscentral´ där aktiviteter planeras, samarbete med personalen organiseras och där studenterna har sin privata sfär under uppehållet i Palestina.

Detta var den plattform jag sökt efter. Att ha sin anknytning till YCC ville vara, ansåg jag, det mest förnuftiga. Utifrån YCC kunde studenterna arbeta praktiskt med aktiviteter av olika slag och här kunde de få praktisera och utveckla sina olika färdigheter på ett optimalt sätt. YCC har således ända sedan starten för projektet varit studenternas fasta bas, både rent fysiskt men också organisatoriskt. Utan detta hade varit fallet ville nog projektets utveckling tätt sig ganska annorlunda.



Direktör Fayed Arafat.

student- och praktisknära pedagogisk verksamhet.

Rapporten är strukturerad i fyra kapitel. Kapitel 1 presenterar och redogör för de olika administrativa överväganden och erfarenheter som gjorts. Kapitel 2 gör det samma med de mer pedagogiska sidorna av projektet. I kapitel 3 vill jag berätta lite om studenters erfarenheter med sin praktik. Kapitlet innehåller även erfarenheter gjort av Nabil Alawi och personal och ledning på YCC. Det fjärde och avslutande kapitlet uppsummerar de konkreta och också mer generella lärdomar som kan dras av det nu snart 14 år långa arbetet med denna typ av

ADMINISTRATIVA ÖVERVÄGANDEN OCH ERFARENHETER

Mycket tid gick åt att i början framarbete en ordning för hur praktiken skulle rent praktiskt organiseras. Jag tillbringade 4 veckor i sträck i Nablus, som är beläget nordöst på Västbanken, i 2009 för att i samarbete med Nabil och anställda på YCC, härunder inte minst dess direktör, Fayeز Arafat, utarbete konkreta förslag till hur praktiken skulle organiseras. På ett sätt var det tänkt som, och har även i praktiken blivit genomfört som, ett solidaritetsprojekt. Då i ordets egentliga betydelse, som en solidaritet mellan människor i Norge och Palestina, med lika rättigheter och ansvar för att projektet skulle lyckas. Vår samlade erfarenhet är att detta är ett av de förhållanden som gör detta arbete unikt i sitt sammanhang.

En utgångspunkt för samarbetet var att detta skulle vara ett 'down - up' projekt. Det initierades av mig som 'vanlig' undervisare och forskare och det skulle organiseras av personer med konkret erfarenhet av arbete med barn och ungdomar på YCC. Samarbetet var med institutionen YCC och enskilda intresserade personer, inte högre myndigheter, universitet i Nablus eller överordnade forskningsinstitutioner i Norge. Allt skulle vara inaugurerat, planerat, operationaliserat och vidare utfört av personer i direkt kontakt med, och nära involverade, med barn och ungdom.

I det att det skulle vara ett samarbete mellan likvärdiga partners så ligger också det att arbete som utföres av de palestinska samarbetspersonerna skall värdesättas även rent praktiskt för det reella arbete som blir lagt ned. Därför var det redan ifrån början klargjort från min sida gentemot högskolans ledning att projektets medarbetare i Palestina skulle ersättas med en rimlig summa pengar. Om inte, ville jag inte gå vidare med projektet. Detta beviljades och de olika medarna; Nabil, YCC som institution, field coordinator och enskilda familjer i Balata (mer om de senare av dessa nedanför) har hela tiden blivit rimligt ersatta för sitt arbete och involvering.

Genom informella samtal med andra personer från andra utbildningar i Norge har jag förstått att detta så absolut inte är en regel när det upprättas praktikplatser i det man kan kalla 'tredje världen'. I stället ser det ut som, utan att jag kan säga att jag har handfasta bevis för det, att man inte sällan utnyttjar det faktum att mottagarinstitutionen och de som arbetar där är ödmjuka och kräver lite eller ingen kompensation för det arbete de lägger ned utbildningen av norska studenter.

Efter hand utkristalliserades en struktur för hur praktiken skulle genomföras. Denna struktur låg till grund för de första grupperna av studenter som anlände lägret i 2010 och har sedan vidareförts utöver i projekttiden. Strukturen har behövts revideras relativt lite och de förändringar som gjorts har inte påverkat den övergripande organiseringen och filosofin bakom.

Att det fungerat i stort sett tillfredställande under också den tid som följt efter att planen inaugurerats och de olika studentgrupperna följt på varandra, vill jag anse beror på det grundläggande och ganska minutiösa arbete som lades ner i början. Innan den första gruppen studenter anlände, försökte vi att på ett så genomgripande och reflekterat sätt som var möjligt tänka över hur studenterna skulle få ett maximalt gott utbytte av studietiden och hur stödet till dem skulle organiseras för att ge ett optimal utnyttjande av resurser. Inte bara det studenterna skulle 'överleva' praktikperioden på bästa sätt utan också de olika kollegorna och medhjälparna deras skulle uppleva det som givande att ha dem som sina 'kollegor'.

Det har från första stund varit skrivet kontrakt mellan högskolan och Nabil och YCC. I kontraktet har det stipulerats skyldigheter och rättigheter (häri inkluderat ersättning) gällande båda parter. Kontrakten har varat i tre år och har underskrivits av representanter för högskolan (dekanus), direktör Fayeز Arafat samt Nabil Alawi som privatperson.

En annan sak som fastsattes som nödvändigt krav i förhållande till högskolan som beviljande myndighet var att alla studentgrupper skulle få besök på plats av en representant från högskolan.

Denna person har varit mig i den största delen av för de perioden men har på senare år kompletterats av kollegor från socialarbetar- och vernepleiutbildningarna.

Ansvarsfördelningen mellan mig, högskolan som institution, Nabil Alawi och YCC har fungerat på följande sätt. Högskolan, genom rektor och dekanus, har det ultimativa ansvaret för studenterna. Inte minst när det gäller dessas säkerhet och generella välbefinnande. Det är också den dekanala institutionen som godkänner och skriver kontrakt med de olika instanserna i Palestina och som beviljar medel till kompensation till dessa, samt betalar resor och uppehälle för skolans representanter vid praktikbesök på plats.

Barnevernutbildningen har en allokerad grupp av personal som administrerar all typ av praktik. Jag som kollega, samarbetar naturligtvis tätt med dessa men står annars fritt vad gäller konkret praktiskt arbete med studenterna och dessas praktik i Palestina. Detta gäller då både de ting som kan räknas in under administration/uppföljning/logistik såväl som de pedagogiska överväganden och praktiskt pedagogiskt arbete som gjorts och göres. Till min hjälp finnes också en person som är anställd i administrationen som bistår med hjälp i rent administrativa göromål. Vederbörande har även besökt Balata och Nablus vid flera tillfällen så att hen är insatt i realiteterna `på backen`. Detta är av stor nytta för mig.

Själv har jag ansvaret för det rent praktiska som har med administrering, kommunikation och samarbete med de lokalt involverade i Palestina att göra, dvs. det konkreta bindledet mellan Norge och Palestina och med att vara kontaktperson på grundutbildningen för kollegor och överordnade i allt som adjungerar till praktiken i Palestina. Jag har även ansvaret för att hålla introducerande seminarier med studenterna inför praktikplaceringen. Detta vill jag komma tillbaka till nedan. Mitt ansvar är således att omfatta alla sidor av temat Praktik i Palestina. På ett sätt blir min position att vara navet i projektet.

Att det finnes en person, eventuellt en liten grupp, som har denna funktion tror jag är helt väsentligt för att vilken som helst praktik utanför de nordiska länderna, ev. inkluderat Europa/Västvärlden, skall kunna fungera rationellt och ändamålsenligt. Det måste, vilket är min bestämda uppfattning och erfarenhet, vara någon som av personligt intresse och engagemang `orkar` att ta på sig ansvaret att i början använda stora personliga resurser till planering och organisering av verksamheten och att sedan använda stora resurser för att hålla projektet `flytande`. Om inte detta sker vill ting flyta ut, studenter och samarbetspartners vill bli missnöjda och ultimativt vill hela projektet riskera att kapsejsa. Dessvärre har jag sett exempel på detta när det gäller andra praktikplatser.

I Palestina har Nabil det överordnade ansvaret när studenterna är på plats. Det är han som är länken mellan YCC och mig och högskolan. Nabil är även den som har veckovisa handledningssamtal (mer om detta i nästa kapitel) med studenterna. I de första åren, innan vi slutade med detta, var det han som slutligt gav sina råd om godkännande av studenterna. Men det slutliga ansvaret har naturligtvis alltid innehaft av barnevernutbildningens anställda. Nabil har även en delegerad myndighet att tillrättavisa och ultimativt avvisa studenter från Palestina om detta skulle krävas. Dock så i koordination med mig. Lyckligtvis har detta aldrig visat sig nödvändigt. Nabil är således högskolans representant på plats under praktiktiden. För övrigt har han även ett anställningsnummer registrerat på högskolan.



Field-coordinator Mariam Masri med två studenter. Mariyam har varit den senaste och längst verksamma personen med denna uppg.

Efter bara något år såg vi att Nabil var i behov av en assistent som kunde bistå studenterna i det dagliga arbetet. Nabil hade ju sin heltidsanställning på universitetet och hade inte möjligheter att följa upp studenterna rent praktiskt till var tid. YCC sina anställda var heller inte aktuella då ju även dessa hade sitt arbete att sköta. De hjälpte ju naturligtvis studenterna i mångt och mycket, exempelvis att vara behjälpliga med översättning av arabiska till engelska och att bistå studenterna vi aktiviteter. Men detta visade sig inte vara ett tillräckligt stöd

för att studenterna skulle kunna göra det de önskade. Vi ansåg därför det var nödvändigt att anställa en field coordinator.

Dennes uppgift är formaliserat i en relativt detaljerad arbetsinstruktion som preciserar vad som förväntas av denne. (Se appendix 1). Sammanfattningsvis kan dennes arbetsuppgifter sägas utgöra allt vad som studenterna har behov för av assistans, innanför rimlighetens gränser naturligtvis, för att kunna genomföra de olika projekt de har med barn, ungdom, enskilda personer och familjer under sin vistelse i Palestina. För detta erhåller vederbörande en kompensation från högskolan.

Typiskt har koordinatören rekryterats av Nabil från de studenter denne känt vid universitetet. Alla de första har varit manliga studenter. Fördelen med detta har varit att de har tillgång till alla möjliga lokalteter och förhållanden. Något som dessvärre inte kvinnor har i det paternalistiska och könssegregerade Palestina. Dessutom har en man betydligt större pondus och auktoritet än en kvinna. Det har kunnat underlätta vid exempelvis förhandlingar med skolmyndigheter och andra mer eller mindre självutnämnda myndighetspersoner.

Nackdelen har visat sig i av och till bristande lojalitet till både arbetsinstruktionen, studenterna och till projektet som företeelse. Erfarenheterna har således varit växlande. Några har tagit sitt arbete på allvar medan andra nog sett på det som ett sätt att tjäna lättförtjänta pengar. An passant kan här tilläggas att min personliga erfarenhet är att där det är kvinnor som styr och har händerna på ratten så fungerar det hela bättre, är mer ordning och reda, än där det är män som gör det. Detta gäller exempelvis i förskolor där det är kvinnor som både leder och genomför arbetet. Naturligtvis finns det undantag, men jag vill nog säga att detta är ett ganska starkt intryck jag fått under mina år i Palestina och Mellanöstern generellt.

För närvarande har vi sedan några år en kvinna och ensamstående mor som tagit på sig uppgiften som field coordinator. Detta har fungerat helt förträffligt. Både Nabil, studenterna och jag är mycket tillfredsställda hur denne skött sin uppgift. På grund av att vare sig vi på högskolan eller Nabil som representant önskar ha ett arbetsgivaransvar för vederbörande så kompenseras hon av YCC som får överfört hennes lön från högskolan för att så ges ut månadsvis.

Det har visat sig helt nödvändigt att besöka YCC, Balata och Nabil fysiskt och personligt minst en gång per praktiktillfälle. Vid alla de besök jag själv har gjort har det varit otaliga frågor som har varit nödvändiga att reda ut, att diskutera igenom och annat som inte kunnat lösas med hjälp av email eller andra elektroniska kommunikationsformer. I tillägg bör den som har det direkta administrativa och praktiska/pedagogiska ansvaret vara så väl förtrogen som möjligt med utvecklingen både lokalt och regionalt. Detta, menar jag, kan inte ske fullgott utom än genom personliga besök. För min del har det i de senare år rört sig om ca. en vecka varje gång. Denna tid behövs för både uppföljning av studenterna, de helt nödvändiga besök på olika platser som måste göras och de olika typer av möten och samtal med olika instanser som är nödvändiga för att praktiken skall kunna fortlöpa så funktionellt som möjligt.

Sedan 2010 till 2022 har 75 studenter, fördelat på 15 grupper, haft sin praktik i Balata. Grupperna har varierat från tre (en gång två) till åtta studenter. Vid ett tillfälle bodde i besöksdelen på Yafa en tid 13 studenter tillsammans. Detta var en unik situation då studenter från vernepleie och barnevern överlappade under sin praktiktid. Dessutom deltog tre barnevernstudenter från en annan högskola som vid det tillfället deltog i projektet.

De flesta deltagarna har varit barnevernstudenter men en icke ringa del har varit studenter från socialt arbete. Från vernepleie har två grupper besökt Balata. Det skall komma ihåg att de olika utbildningarna har praktik på olika tider på året. Därför har det hänt att jag besökt Balata upp till tre gånger på ett år. På senare år, då jag bara haft praktikansvar för studenter på min egen utbildning, är det normalt ett besök i året. I tillägg till dessa besök har jag haft forskningsmöten med min kollega Nabil.

Generellt har våra studenter en längre praktik på ca. fyra månader. För barnevern på tredje året och för socialt arbete på andra. Vernepleie har nu en lite annan praktikstruktur varför det inte längre är naturligt för dessa att låta sina studenter ha praktik i Palestina. Det ideella hade naturligtvis varit att de studenter som praktiserar i Balata skall göra det lika länge som sina kamrater i Norge. Detta låter sig dessvärre inte göra på grund av israeliska visumregler. Det innebär att studenterna får ett inresevisum som turister som gör att de som längst kan stanna i Israel (som bestämmer legalt i de flesta saker också i de ockuperade palestinska områdena) i tre månader. Det har visat sig vara tillräckligt. Jag har aldrig fått någon feedback på att de inte hunnit med att göra det de önskat innanför denna stipulerade tremånaderstid. Man får komma ihåg att studenterna vistas på sin praktikplats 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan i tre fulla månader. Detta utan någon fysisk kontakt med vänner och familj i Norge. Och ofta är det ju detta unga människor, kanske bara i 21 till 22 årsåldern. Hemlängtan blir av och till påtaglig även om de flesta upplever vistelsen som väldigt givande och lärorik.

Det har under några tillfällen inte varit möjligt att genomföra praktiken. Det ena tillfället var år 2016 och 2017 då förhållandena under den s.k. Knivintifadan ansågs för oöversiktliga och presumtivt lite ägnade att ha studenter därstädes. Den andra gången har varit i 2020 och 2021 då all typ av utlandspraktik av skolledningen stoppades på grund av den pågående pandemin. Det har också hänt att studentgrupper har måtte avsluta sin praktik i förtid. Ena gången var i början av knivintifadan då en av studenternas familj blev så orolig över tillståndet i Palestina att vederbörande student var tvungen att returnera. De andra studenterna valde då att också de avsluta praktiken. Den andra gången blev praktiken avbruten på grund av att de israeliska myndigheterna vägrade studentgruppen att återvända till Nablus efter ett fritidsbesök i Petra i Jordanien. Studenterna som inte fick återvända till sin praktikplats ens för att samla sina ägodelar blev därför tvungna att från Amman returnera till Norge. Erfarenheten av detta är att senare grupper studenter förbjudits att resa utanför Israel/Palestinas gränser under praktiktiden.

PEDAGOGISKA ÖVERVÄGANDEN OCH ERFARENHETER

Pedagogiskt bakgrundstänkande

Då jag är försteamanuensis i pedagogik känns det naturligt att här gå in i några av de olika aspekter som rör det pedagogiska fundamentet och didaktisk tänkande vilket naturligtvis utgör grundfundamentet för den undervisande verksamheten.

Det ultimativa ändamålet för att låta studenter ha yrkesnära praktik är att det är ett viktigt bidrag i ett utvecklande av yrkesrelevanta resurser och färdigheter. En utgångspunkt för att jag började det utmanande och ganska omfattande arbete som förverkligande och genomförandet av projektet har inneburit ligger förvisningen om att praktisk erfarenhet av att vara i konkret kontakt med barn, ungdom och familjer är ett helt nödvändigt inslag i all utbildning som har som ändamål att kunna vara stödjande för dessa grupper. Det är ju då också hela tankegången bakom det att överhuvudtaget ha praktik som en del av en högskoleutbildning.

Teori är ett helt nödvändigt hjälpmedel och verktyg för att kunna företa kunskapsbaserade värderingar, beslut och val. Men teorin måste bli synlig i en praktisk och konkret kontext för att bli funktionell. Det var här, vid besöket i flyktinglägret i Balata, som jag insåg att det att arbeta med barn och i det praktisera sina teoretiska kunskaper samt att utmana sina personliga egenskaper i egenskap av barnevernstudent var en ´perfekt´ plats för våra studenter att ha sina praxisstudier. Här vimlar det av barn, alla mer eller mindre fattiga, många till synes delvis miljöstödda. Människorna lever helt andra och betydligt mer utsatta livsomständigheter än i Norge. Var, om någonstans, skulle inte våra studenter få den erfarenheten av att arbeta med utsatta barn och ungdom om inte här?

I Balata blir studenterna utmanade att ta i bruk alla sina kapaciteter vad gällde att vara kreativ, att ha engagemang, att kunna ta ansvar och leda verksamheter. Här kan de verkligen få sina personliga egenskaper som tålmodighet, mod, lekfullhet, visdom, nyfikenhet, tolerans, ledarförmåga, omsorgsfullhet etcetera testade. Här ligger alla möjligheter öppna för att gestalta sina lärandekapaciteter och personliga potentialer.

Så gick då en gång på slutet av det nittonde århundradet mina tankar. Och så kom då eftertanken – hur skulle nu denna vision förverkligas? Vad var det jag måtte ta tag i rent praktiskt för att få till att denna pedagogiska grundtanke skulle kunna förverkligas. Att komma till Balata för att arbeta där som student innebär att man till stor del måste skapa och organisera sin egen praktikplats. Ett visst fundament finnes i YCC som institution. Men detta är bara den plattform studenterna arbetar utifrån. Själva verksamheten ´praktik´ måste de själva gestalta. Dvs. det finnes egentligen inga ´svar´ utan bara ´frågor´.

Den brasilianske frihetspedagogen Pablo Freire skriver i sitt berömda pedagogiska credo *Pedagogik för de förtryckta* (Freire, 1976) att undervisa är inte att programmera, det är inte att ge svar på frågor utan att kasta fram frågor. En annan kungstanke i Freires pedagogik är att lärande sker bäst när teori och praktik förenas och att färdigheter läres i samhandling med andra människor (senare vidarefört till djur och natur). Utan att gå god för alla Freires tankar så vill jag dock mena att något av detta också ligger bakom mitt eget pedagogiska tänkande när det gäller denna typ av didaktisk situation.

En annan pedagogisk bakgrundstanke är verksamhetsteorins begrepp "proximal zon" (Tetzchner, 2012). Vi lär bäst när vi upplever en moderat frustration, en lagom stor utmaning. När en uppgift blir alltför svår så tappar vi sugen, vi resignerar och läroutbytet blir litet. När det å andra sidan upplevs som allt för elementärt, när uppgiften är så lätt att vi inte behöver anstränga oss något nämnvärt, kan det upplevas som meningslöst och oengagerade. Läroutbytet blir även då lägre än det behövt vara. Uppgiften är att föranstalta så att studenternas uppgifter erfordrar en del insatser och ´strävan´ men dock inte upplevs oöverkomliga och heller inte alltför lättbearbetade.

Översatt till en ´Balatapedagogik´ betyder detta att studenterna gör användning av sina teoretiska kunskaper i en praktisk samhandling med barn, ungdom och familjer som bor och lever i Balata. De ´lär´ medan de ´gör´ i en helt konkret betydelse. De lär samhandling, skapar engagemang, praktiserar sina kunskaper i miljöterapeutisk tänkande och socialpedagogisk aktivitetspedagogik när de är i kommunikation och samhandling med barn, helt konkret och praktiskt. De måste pröva ut, uppleva att det inte fungerar, pröva på nytt, registrera vad som får ting till att funka bättre. De måste själva i stor grad evaluera sina insatser för det är i stort sett ingen annan som gör det för dem eller kan rättleda dem i någon nämnvärd grad. Detta är utmaningar som studenterna möter. Det ställer dem på prov och de är så absolut i sin ´proximala zon´ vad gäller att känna på de svårigheter som kan uppstå.

Det är min, Nabils och personalen på YCC sin bestämda uppfattning och erfarenhet att de allra flesta av de studenter som praktiserat i Balata har tacklat och överkommit de utmaningar de ställts inför på ett gott sätt. Och då därvid uppnått en optimal lärosituation och ett måluppnående de kanske annars inte hade gjort.

Lärande i Balata är att ställa frågor och att lösa praktiska och pedagogiska problem. ´Hur skall vi nu få till detta med att engagera barnen i den eller den aktiviteten?´, ´vad måste vi göra för att få inpass i familjer och deras barn som i utgångspunkten kanske är lite skeptiska till främlingar från Väst?´, ´hur skall vi kunna vara med och ha aktiviteter för 50 stycken 9 åringar när vi bara är fyra stycken att leda?´. Dessa och liknande frågeställningar möter alla studenter som besöker Palestina. Här finnes det lite av färdiga svar, näst intill inga formella ramar för vad de gör, lite eller ingen hjälp att få från professionella aktivitetspedagoger (de finnes i stort sett inte). Studenterna måste kunna lita till sig själva, sina kunskaper erhållna under förutgående utbildning, sina personliga förmågor och det nätverk som de är tvungna att skapa i sin närhet.

Allt detta innebär naturligtvis att de från början förutsättes ha det engagemang och intresse som skall till för att med framgång kunna fullfölja en tre månader lång och oavbruten praktik och vistelse i en för dem väldigt anorluna och delvis främmande omgivning och kontext. Det betyder att vi på barnevernstudiet redan ifrån starten har sett nödvändigheten att både göra personliga intervjuer med de studenter som initialt har visat sig intresserade av att ha sin praktik i Palestina. Alla är inte lämpade att ha denna typ av praktik, även om de tror det och önskar det subjektivt.

Vidare stod det klart redan från början att en typ introduktionen till den arabiska och muslimska kulturen i Palestina är erforderligt. En introduktion som då också handlar om några av de omständigheter och aspekter som gäller för regionen. För att åstadkomma detta så tillverkade Nabil och jag ett 'informationskompendium'. Detta har under tidens lopp flera gånger blivit omredigerat och utvecklat allt eftersom kunskapen och erfarenheterna har ökat. Således har det alltid varit tids- och innehållsmässigt 'up-to date'. Den version som för närvarande används redigerades senast 2019.

Praktiskt pedagogiskt arbete före, under och efter praktiken

WELCOME TO PALESTINE AND NABLUS

A compendium concerning some facts on
your practice placement at Yafa Cultural
Center in Balata Refugee Camp



Titelsidan på kompendiet som ges till
alla studenter som skall ha sin praktik i

har och om de har speciella erfarenheter som gör att de anser sig lämpade att resa. Lite av detsamma som de skriver i sin ansökan nämnt ovanför.

I det på engelska författade *Informationskompendium* på 58 A4-sidor som ovan omnämnts, så informeras om Palestina, staden Nablus, Balata flyktingläger och om Yafa Cultural Center. Lite om historien till den palestinska flyktingsituationen i allmänhet och i Balata speciellt nämnes. Vidare ges det relativt detaljerad information om en mängd praktiska ting och förhållanden som studenterna bör veta. Kultur och sedvanor diskuteras. En andra del av kompendiet rör möjliga aktiviteter att göra med barn och ungdom, de generella målen för praktikutplaceringen (på engelska) samt uppgifterna till Advisor (dvs. Nabil), till Field-coordinator och till YCC som institution. Det redogöres det för de obligatoriska aktiviteter som skall utföras av studenterna och om hur handledning går till. Mera om detta nedanför. Till slut finnes det en sida som studenterna kan kopiera (kompendiet ges numera ut som en elektronisk fil) där de kort skall föra upp de olika aktiviteter de genomför under praktiktiden. En del av dessa notat är av mig sparade för framtiden.

Det allra första som jag gör är att invitera alla studenter till en hel oförpliktigande informationsmöte. Här ges en kort information om vad praktik i Palestina innebär och vilka krav och utmaningar som finnes. Samt naturligtvis den helt unika läropotential som tre månader i Balata utgör. De som efter detta anser sig intresserade skriver så en kort 'ansökan' vilket skall innehålla en argumentation för varför de önskar förlägga praktiktiden till Balata. Ansökanden blir behandlat främst av mina kollegor som har direkt ansvar för praktikstudierna, inomlands som utomlands. Därvid ser man bland annat på hur studenten har uppträtt och klarat av tidigare aktivitetstränande undervisningssekvenser och studenten i ett mer helhetligt perspektiv. Om allt är ok så erbjuds vederbörande en plats. Studenten är därefter förpliktigad att delta i de obligatoriska förberedande seminarierna. (Se nedanför). När det är bestämt vilka studenter det är som skall få lov att ha sin praktik i Nablus så skall de skriva ett introduktionsbrev på engelska till Nabil, field coordinator och till YCC. I detta korta notat så redogör de varför de önskar åka till Palestina och vad de tror kan vara nyttigt i Balata att veta om deras personliga intressen och färdigheter. Eks. vilka hobbyer de

Överhuvudtaget finnes i kompendiet det mesta den av allmänna, men också helt konkreta, information som studenterna behöver både för att förbereda sig inför praktiken, men även också under själva praktiktiden.

I tillägg till att studera detta kompendium så genomgår alla studenter ett 16 timmars seminarium, fördelat på fyra gånger. Tre av dessa delseminarier avvecklas i månaderna före praktikens begynnelse. Seminariets olika delar omfattar en genomgång av regionens historia och om den nuvarande politiska situationen. I en andra del genomgås en del statistik över den palestinska flyktingsituation. Från ett världsperspektiv ned till Balata läger per se. Slutligen vigs en hel del tid till att diskutera arabisk, palestinsk och muslimsk kultur och normvärld.

Förutom dessa övergripande teman så ges det varje gång gott om utrymme att diskutera rent praktiska ting. Det kan vara frågor kring försäkringar, frågor knutna till hälsa och välfärd, själva flygresan, klädes- och uppförande koder etcetera.

En fråga som jag alltid tar upp är också vad de unga studenternas anhöriga tycker om att de reser ned till det konfliktområde Palestina de facto utgör. Trots att studenterna ju är myndiga så är det viktigt för mig att de närmaste anhöriga är eniga i studentens eget beslut. Det har visat sig kunna ställa till ganska mycket besvär för alla parter om exempelvis föräldrar är djupt oeniga med studentens egna beslut om att vistas i Palestina. Därför så måste studenten `garantera` at hen har talat om saken med den närmast anhöriga och att de samtycker. Detta är inget formellt åtagande utan här litar jag på studenternas goda omdöme. Det har hänt att vi på studiet har bestämt att en enskild student icke fått ha sin praktik i Palestina därför att föräldrars motstånd varit allt för påtagligt.

Studenterna skriver under på en försäkran om att jag (dvs. representant för högskolan) får lov att förmedla information till, och kommunicera med, föräldrar eller andra nära anhöriga om situationen så skulle påkräva detta. Detta för att undvika frågeställningar kring tystnadsplikt och integritet.

Studenternas egeninitierade aktiviteter

Aktiviteter i en barnevernkontext introduceras för att skapa kontaktytor mellan barn/ungdom och socialarbetare. Ändamålet är att skapa en grund för förändring. Vi önskar att studentaktiviteterna skall skapa bättre möjligheter för kognitiv, social och emotionell utveckling. Härunder utveckla färdigheter som utvecklar självkänslan, empati, social kompetens och fysisk förmåga. Det är generellt viktigt at studenterna undviker att fokusera på prestationer när de skall förmedla sitt syn i förhållande till de som skall utföra aktivisterna. Speciellt i en kultur som den palestinska där prestationer och måluppnående är så centrala faktorer i barnpedagogik och dito uppfostran. Det är aktiviteten, processen, i sig själv som är `målet`, inte det som är den formella produkten av den.

En del av förberedelserna till praktiken i Palestina är att redan vid början av det förberedande seminariet att börja tänka över vilka typer av aktiviteter som studenterna tror de kan påbörja och genomföra. Detta speciellt under praktikens första tid. Efter de första gruppernas vistelse i Balata visade det sig nödvändigt att studenterna redan på förhand gjorde sig tankar om, och planerade, aktiviteter som de kunde applicera redan i början av praktiktiden. Att inte ha gjort några förberedelser innan de åkte ned innebar att de måtte använda en hel del tid i början på att fundera ut och planera aktiviteter. Detta visade sig snabbt vara en mindre produktiv start på praktikperioden.

Därför började vi redan tidigt under projektiden med att här i Norge introducera studenterna för några olika aktiviteter dessa kunde börja applicera redan från starten av vistelsen. Detta innebär inte att de inte kan revideras, och i en del fall faktiskt skrotas och bytas ut mot andra förslag som visar sig bättre. Men det är funktionellt att de har med sig en handlingsberedskap, att ha utforskat vad som kan vara aktuellt att starta med och då också eventuellt även ta med några redskap från Norge. De har tidigare i studiet (i alla fall vad gäller barnevern) haft flera perioder med olika typer av aktivitetspedagogik som

en del av utbildning. De uppmuntras därför att dra växlar på detta när de skall vara kreativa inför resan till Palestina. Om detta genomföres väl så står man bättre rustad inför praktikens påbörjan.

När studenterna har gjort de första utkasterna till aktiviteter de kan starta med, och diskuterat dessa med mig, så sändes förslagen till Nabil och till Field coordinator för uttalande. Detta är inte något godkännande utan är mer att se som en rådgivningsprocess där palestinierna kommer med inspel och kanske en del förslag till förbättringar. En viktig sak är att de kan informera studenterna om aktivitetsprojekten är genomförbara (ex. vis utifrån logistiska och kulturella synpunkter). När det så har kommit en feedback på förslagen så går studenterna vidare med att slutföra förberedelserna. Detta kan ibland innebära vissa inköp av material men oftare att själva aktivitetsprojektet blir mer utarbetat och genomarbetat. Så återstår bara att pröva ut det på plats och se hur det vill fungera!

Väl på plats så har kreativiteten att finna på ting att göra samman med barnen varit stor. Studenterna har alltid behövt kunna göra redo för de pedagogiska, socialpedagogiska, aktivitetsteoretiska, kommunikationsmässiga och andra fackmässiga grunderna för de föreslagna aktiviteterna. De måste kunna argumentera för varför de har velat genomföra just den valda aktiviteten utifrån en 'barnevernsfagligt' ståndpunkt. Och det har de även i stort sett kunnat. Dokumentation av sina aktiviteter har skett i form av ett kollektivt avfattat aktivitetsdokument färdiggjort i samband med avslutningen av praktiken.

Under de 13 år som gått sedan de första studenterna besökte Balata flyktingläger så har de mest olika typer av projekt och aktiviteter genomförts med barn, ungdom och vuxna. Jag skall nedanför redogöra för endast några få för att visa bredden och variationen i dessa.

Flera grupper har haft olika typer fysiska aktiviteter av olika slag på sin agenda. Det har varit olika typer



Dans och lek med skolbarn.

lekar för skolbarn i de yngre klasserna. Flera grupper har även haft dans, då modern, ungdomsbetonad sådan som en återkommande aktivitet. Sport, mest fotboll, har även varit omhuldat.

Det som av och till har komplicerat för genomförandet har visat sig vara av flera slag. Ett är att det är fysiskt liten plats att genomföra sådana typer av aktiviteter med barn. Balata är väldigt tätt bebyggt och det är få, om några, öppna platser eller parker/grönområden. De enda som finns är i stort sett skolornas friområden. Men här sätter reglerna för hur dessa platser kan användas begränsningar. Som regel så är det förbjudet att använda/beträda skolområdet under andra tider på dygnet än under ordinarie skoltid. Detta har inneburit att alla aktiviteter som 'tagit plats' har mått föregått under skoltid. Därmed så har skolornas ledning, aktuella lärare och andra mått ha godkänt att studenterna kunnat ha lov att genomföra dessa aktiviteter på skolans område under skoltid. Och det har inte alltid varit populärt. Det har argumenterats från skolornas ledning att man inte kunnat prioritera sådant 'oproduktivt' användande av skoltiden. Det är lite av det vi kallar gymnastik eller fysisk aktivitet i de palestinska barnens undervisning. Kunskapsämnen som skrivning, matematik och engelska prioriteras.



Studenter och barn på en av Balatas skolor.

När det gäller dans så har i stort sett bara flickor fått delta. Och då bara dessa under elva till tolv år då det anses

opassande för pojkar och äldre flickor att hålla på med sådant. Undantaget är den palestinska folkdansen Debka som är en del av det palestinska kulturarvet.

En grupp studenter organiserade ett projekt som gick på att barn och vuxna under ett par dagar skulle rensa upp i allt det skräp som flyter omkring i grannskapet till där studenterna bor. De introducerade därvid det norska ordet `Dugnad` som ju innebär att man tillsammans, utan `ersättning` gör ett eller annat. Tanken bakom detta med `Dugnad` visade sig vara ganska främmande för den palestinska befolkningen. Aktiviteten fick stor uppmärksamhet i lägret och det gjordes även reportage i olika lokala medier. Själva ordet har sedan överlevt i grannskapet och betecknar nu en förpliktande samverkan för ett gemensamt åtagande till allas bästa.

Ett par grupper studenter har haft projekt som har gått ut på att lära upp barn i välfärd för djur. Generellt i regionen så står djurvälfärd långt ned på listan. Domesticerade djur som hundar, katter, åsnor, fåglar, kaniner lever många gånger under förfärliga förhållanden. Katter och hundar förvaras i djuraffärer i trånga burar och behandlas många gånger inte bra. Barns (och vuxnas) kunskaper om djurs naturliga beteenden är ofta ytterst rudimentär. Exempelvis så vet många barn inte om sådana för oss grundläggande saker som varför en hund viftar på svansen och att även djur har känslor och kan lida



Gymnastik, dvs. breakdance, med flickor på en av lägrets skolor.

av fysisk misshandling. Studenternas grepp var att undervisa grupper av barn i elementära kunskaper om djur och varför det är viktigt att behandla även djur väl. En pedagogisk tanke bakom detta är det nu väldokumenterade faktum att hur man behandlar djur är nära associerat till hur man behandlar människor.

Speciellt sådana som kan betraktas som mer sårbara, som barn och kvinnor. Attityder till djur och djurvälfärd i Palestina är för övrigt dokumenterat i en forskningsstudie som är inspirerat av bland annat studenternas djurprojekt (Gustafsson, med flera, 2020).



Ansiktsmålning har alltid varit en populär aktivitet.

Vidare har tre olika grupper haft teater/drama som ett speciellt projekt. Därvid har ett par av grupperna tagit över efter varandra så att det varit ett och samma projekt som gått över fler perioder. Utgångspunkten har varit att mellan fyra och åtta barn i 8 till 10 årsåldern har fått öva in och senare inför publik framfört några norska folkäventyr som översattes och spelas upp i en arabisk kontext. Palestinska äventyr av samma typ har det varit svårt att finna varför studenterna nöjt sig med att använda norska.

En grupp hade ett projekt som centrerade kring mat och (tand)hälsa. Det är ett faktum, delvis beroende på fattigdom, att barns hälsa är eftersatt. Ofta är det billigt snask och annat sött som barn äter i stora mängder. Detta går ut över både allmän hälsa men även barnens tandstatus. Vernepleiestudenterna studerade på förhand hur de skulle kunna lägga upp ett `undervisningsprogram` om dessa ting. Delvis genom att ta kontakt med förskolor om hur man där gör det.

Teckning och målning med vattenfärger har varit en aktivitet som många grupper har haft. Jag har därvid föreslagit att studenterna skulle försöka få barnen att teckna annat än palestinska flaggan och olika typer stridsscener mellan israeliska soldater och palestinier som barnen ofta gör om de får teckna `fritt`. Därmed har studenterna föreslagit för barnen tema som `naturen`, `vad vill du bli när du blir stor`, `vad jag tycker är fint` och liknande. Denna fokusering på positiva ting har även de anställda kollegorna på centret understött, även om de naturligtvis också varnar för att frånta barnen möjlighet att teckna `verkligheten`.

Några grupper har tagit initiativ till att måla väggmurarna på Yafa-centret och ett socialcenter i det närliggande lägret Askar. Barn och ungdomar har varit med och fått bestämma motiv och annat i sällskap med studenterna.

En grupp studenter har varit från barnevernsutbildning i Högskolan i Volda. Dessa hade i sitt studium lärt en del om pedagogiken bakom kurset Alternativ till vald. Kunskaper från en sådan kurs användes för att själva hålla kurs för ett antal pojkar i 13–16 års åldern. Detta blev mycket uppskattat av Nabil Alawi och centrets ledning. Dessvärre blev detta en engångsföreteelse då studenter från Lillehammer inte får en liknande undervisning.

Av andra typer aktiviteter som studenterna haft kan bland annat nämnas ansiktsmålning, palestinska och norska traditionella barnlekar, diskussioner om film, makramé, stickning, plantering av grönsaker och blommor i kassar som sköts och följts upp av studenter och barn, aktiviteter i centrets Computer Lab. Det sista genom att på nätet finna mer uppbyggliga och pedagogiskt riktiga spel än de gängse kommersiella krig-s och stridsspelet. Tyvärr har det de senaste åren inte varit möjligt att få lov att ha aktiviteter i datalabbet. Yafa-centrets ledning menar att barnen förstör maskinerna och det är även ett faktum att maskinparken nu är ytterligt föråldrad. Ekonomin tillåter ingen uppgradering.

Till slut vill jag bara nämna ett par projekt som riktats till lite äldre ungdomar och yngre vuxna. Det ena har varit fotbollsträning och turnering på en fotbollsplan en bit utanför Balata flyktingläger. Detta drevs av en student som var mer än habil fotbollsspelare. Detta är ett exempel på att studenterna stimuleras till att använda de kunskaper, färdigheter och intressen de har som gör att de kan ha mer personligt inriktade projekt. Detta har även gällt studenter som varit amatörskådespelare och duktiga i datorprogrammering.

En grupp med lite äldre studenter (i slutet av 20-åren) hade ett projekt där de tog med en mindre grupp problemungdom (pojkar) på turer ut i grannskapet. Man hade grillturer, åkte till en badanläggning och samtalade om problem och svårigheter som ungdomarna hade.

Varje studentgrupp som rest ner till Palestina har i de senaste åren har blivit uppmuntrade att skapa samtals- och intressegrupper med unga vuxna palestinska kvinnor. Dessa har med Nabils hjälp rekryterats från både lägret och från universitetet i Nablus. De flesta studenter är själva unga kvinnor och jag finner det ytterst värdefullt att de norska och palestinska kvinnorna får möjlighet att utväxla erfarenheter om hur det är att vara just ung och kvinna i Palestina, respektive i Norge. Här har väldigt många tema tagits upp; kulturella praktiker, relationer mellan könen, förhållande till föräldrar, utbildning, sociala förhållanden etcetera. En av mina tankar när jag började initiera projektet var att det skulle kunna utgöra en plattform för kulturell och social utväxling mellan de två länderna. Att få mötas *face to face*, att få dela sina upplevelser är något som kan överbrygga många fördomar som man har om varandra. Detta är också något som speciellt Nabil har understrukt som viktigt med projektet sett som helhet. Det är också något som delvis genomsyrar den artikel vi skrivit på arabiska som är nämnt ovanför. (Gustafsson & Alawi, 2014c).

Under rubriken 'egeninitierade' aktiviteter bör även de frivilliga penninginsamlingar räknas som de flesta grupper företaget. På grund av det faktum att det palestinska samfundet är genomsyrat av korruption har studenterna fått rådet att inte ge de ifrån vänner och familjer insamlade medlen i form av kontanter. I stället har man på å andra vägar kanaliserat de av och till betydande summor som samlats in. Några exempel kan nämnas här. En grupp köpte in skoluniformer, bestämt för utvalda barn, flest flickor från fattiga familjer. Skoluniformer är ett obligat som för en del familjer utgör en betydande kostnad och som måste betalas av privata medel. En annan grupp köpte ett stort antal hjälpmedel, från rullstolar till små träningsshantlar till det sociala centret i Askar. Tyvärr visade det sig vid senare kontroller av mig och andra studentgrupper att dessa på olika sätt förkommit. Vi gissade att de getts bort till vissa familjer eller kanske sålts. En tredje grupp gav medel till renovering av en del av själva Yafa Cultural center. En fjärde grupp köpte färg och annat material som användes till muralmålning och andra förskönande åtgärder. Detta utfördes tillsammans med barn och ungdom i lägret.

Obligatoriska aktiviteter nedfällt i undervisningsprogrammet

Vid sidan av dessa studentinitierade aktiviteter så är studieprogrammet fyllt av obligatoriska inslag som alla studenter under i stort sett hela projekttiden har deltagit i.

Studieprogrammet har en grundläggande struktur som är genomgående för alla studentgrupper och som till stora delar gällt under hela projektets gång. Det skapades på ett tidigt stadium som ett samarbete mellan Nabil och mig. Centrets ledning och de anställda togs redan från början med på råd vad gäller innehåll och utformning. Ett exempel på ett studieprogram kan ses i appendix 2.

Programmet är delat in veckovis och sträcker sig över en period på drygt 12 veckor. Dvs. så länge som man kan vistas i Palestina på turistvisum (max. 3 månader). Det främsta innehållet i utbildningen är naturligtvis de aktiviteter studenterna själva initierar, genomför och evaluerar. Till detta läggs aktiviteter som Nabil, YCC och jag funnit ägnade, nyttiga och vidareutvecklande för studenterna.



Studenter blir guidade av personal från YCC i Nablus gamla handelsplats, souken.

När studenterna *ankommer* Balata så tas de om hand av centrets personal. De får sina rum, gör sig kända på centrets olika avdelningar och de deltar på en **välkomstceremoni** där de träffar Nabil, field-coordinator, ledningen och de anställda på centret. Under första veckan tas de med på **rundturer i lägret och omgivningarna**. De får även göra sig bekanta med **Nablus stad**, Universitet, inklusive universitetsbiblioteket, affärer, caféer och restauranger samt den gamla souken i stadens centrum. De påbörjar så smått någon av de aktiviteter de planerat i Norge.

I den **andra veckan** så **arbetar** de uteslutande **med de projekt** de har och börjar även en reflektion om möjliga andra projekt att påbörja. Studenterna upplever inte sällan en kulturkrock där de erfar och upplever många ting som är främmande för dem. Detta är ting som vi gått igenom i det förberedande seminariet men det är alltid en stor upplevelse för studenterna att själva uppleva det i praktiken. Det kan vara företeelser som hur olika vi förhåller oss till (avtalade) tider, barns och ungdomars attityder till norrmännen (speciellt de kvinnliga), relationer mellan anställda och ledning, dito mellan unga och gamla, kvinnor och män med mera.

De har tre till fyra veckor på sig att skriva det *lärkontrakt* som alla studenter skall skriva, oavsett var de råkar ha sin praktik. Typiskt är att det de erfar och lär sig andra och till dels tredje veckan utgör substansen i kontakterna. De skall i dessa ange vilka personliga och yrkesrelevanta mål de har för sin praktik. Vilka personliga områden de önskar vidareutveckla, hur de skall kunna göra detta och hur de skall kunna evaluera om de kommit i mål eller inte på slutet? Hvilka utmaningar tror de kommer att möta och hur vill de försöka möta dessa? Vidare skall de beskriva vilka yrkesrelevanta färdigheter och kunskaper de önskar erhålla och utveckla. Vad vill de lära sig? Hur kan teori erhållas i den tidigare undervisningen användas? Mitt bidrag som skolkontakt är att värdera/godkänna kontrakten och även i förekommande fall gå in med handledning och rådgivning.

Det är viktigt att kontrakten skrivs på ett sådant sätt att de blir möjliga att evaluera på slutet av praktiktiden. Därför bör de inte vara för allmänna och diffusa utan det motsatta. Det skall även sägas att kontrakten skrivs i mycket nära samarbete med Nabil och field-coordinator så att de blir realistiska och genomförbara. På senare år så har studiet frångått praxisen med att vägledare på praktikplatsen skall evaluera studenternas praktik. I stället ber vi studenten skriva en lärandereflektion som så skolkontakten bedömer tillsammans med andra obligatoriska dokument studenten skall förfärdiga.

Ett sådant dokument är en *praktikuppsatts*. Den skall innehålla en beskrivning av praktikplatsens organisation och dettas plats innanför välfärdsystemet. Av naturliga orsaker blir denna del lite annorlunda för palestinstudenterna än för de andra i Norge. Studenterna skall även på slutet av praktiktiden skriva en andra del som centreras kring ett case som de upplevt samt reflektioner av både personlig, praktisk, etisk och teoretisk art kring detta. Här är även en etisk reflektion påkrävt.

I den **tredje veckan** så blir de placerade i en *värdfamilj*. Detta var något vi fann vara av nytta efter den andra gruppen studenter. Nabil och jag menar att det att leva för en stund i reell närhet med en familj ger unika erfarenheter och insikter. Studenterna får därvid en ovärderlig erfarenhet av hur livet till fattiga människor kan förtona sig. Familjerna blir tilldelade studenterna av ledningen på centret. De skall, om inte totalt bo hos, men nära delta i familjens liv i minst en vecka. Anledningen att vi inte kräver att de absolut hela tiden skall vara i familjen är att ofta bor många personer på en liten yta och en vuxen person till kan utgöra en besvärlighet för familjen. De bör dock exempelvis dela de olika måltiderna med familjemedlemmarna och även i görligaste mån delta i dettas dagliga aktiviteter som matlagning, besök i affärer och liknande. Detta kommer i tillägg till de ordinarie aktiviteter med barn som studenterna har.



Studenter på besök i värdfamilj

Det har uppstått en del svårigheter av olika anledningar med denna del av utbildningsprogrammet under projektets gång. Det första var angående pengar. Vi bestämde redan från början att studenterna skulle kompensera familjerna för att få vara hos dem. Vi gav därför råd om att de skulle ge bidrag, exempelvis mat eller leksaker till barnen, som en sorts visad tacknämnlighet för att de fick bo där. Detta visade sig inte vara en hållbar lösning. I arabisk kultur är frikostighet mot främmande och gästfrihet en dygd. Man ville därför inte ta emot gåvor från studenterna. Detta blev sett på som ovärdigt. Men samtidigt ville man rent faktiskt ha ersättning! Lösningen

som vi så bestämde var att alla studenter skall betala en summa motsvarande 120 USD för uppehälle och kost i en vecka. Detta informerades familjerna om av YCC.s personal att var något Nabil och jag bestämt! Och det har fungerat! Studenterna får information på seminariet om att den utgift de vill få som skall ges till värdfamiljen. (Andra förutbestämda utgifter, förutom till mat och husrum, är en del resekostnader).

En andra svårighet har uppstått med vem som skall vara värdfamilj. Det var tänkt i utgångspunkt att studenterna skulle vistas hos olika villiga familjer bosatta i lägret. Och det var centrets uppgift att utse dessa familjer. Det visade sig att en tendens utvecklades som innebär att de familjer som utsågs var de samma som personalen, speciellt ledningen, på centret är del av. Därmed kom inte ersättningen 'vanliga' familjer till godo. Argumentet från YCC.s sida att arrangera det på detta sätt så är att det ger maximal säkerhet till studenterna. Och - har man har sagt - att om de placeras ut till familjer man 'inte känner' så vill ledningen inte kunna garantera studenternas säkerhet. Och det är naturligtvis något som vi som ansvariga absolut måste ta hänsyn till.

Men, och det är en rad men här, vad är det egentligen som gör att man inte kan försäkra studenternas säkerhet utom om när de är hos samma personer som de dagligen är kollegor med? Och är det verkligen så lyckat att de är hos de samma personers familj som också är i ledningen för institutionen de bor och har sin praktik vid?

Det har även visat sig att trots att studenterna vistas i familjer knutet till centret så har det för några av de kvinnliga studenterna inte varit helt oproblematiskt. Lösningen på detta problem är ännu ej helt löst och utgör en diskussionspunkt mellan mig och Nabil för var gång vi mötes i Palestina.

En tredje sak som komplicerar just denna punkt angående boende hos familjer är att den är näst intill omöjlig att fullt ut applicera för manliga studenter då dessa så absolut aldrig får vistas tillsammans med hustrun eller de äldre döttrarna i huset utan man och far är fysiskt närvarande. Detta gör att vi i praktiken frångått detta annars obligatoriska krav när det gäller de manliga studenterna. De får i stället vistas så mycket de kan med pojkarna och far i huset, och andra män, utom hemmets väggar.

Under flera av praktiktidens veckor **besöks** olika *andra flyktingläger* i Palestina. Härunder ett utanför Jerusalem (Qalandia), ett i Betlehem (antingen Aida eller Deheisha) och kanske även ett tredje sådant.

Vid dessa besök kan studenterna själva jämföra och se likheter och skillnader i det som för andra kanske kan förtona sig som likt. Alla läger har sin specifika 'kultur', sin egenartade historia och en population som härstammar från olika platser i det som i dag är Israel.

I den **fjärde och femte** veckan så planeras och genomföres **besök i en förskola** och på ett *socialt center*. Det senare innebär i praktiken en plats där några fysiskt och kognitivt handikappade unga människor tillbringar en del av dagen. Utan att gå in närmare på detta så kan sägas att här blir studenterna konfronterade med sociala och kulturella realiteter långt bortom vad som är fallet i Norden.

När det gäller förskolan så planerar studenterna besöket i samråd med skolans ledning och personal. De kommer överens om vad studenterna skall göra och vad de skall bidra med under ca. tre dagars tid. I början så ägnades ganska mycket tid för att övertyga de anställda på skolan att studenterna inte skall bli lärare, inte är pedagoger i vanlig bemärkelse. Man ville gärna ha dem till att ha reguljär undervisning, ex. vis i Engelska.



Besök i en förskola

Efterhand så har man börjat förstå vad en barnevernspedagog är till för och även vad en socionom och vernepleier sysslar med. Vi anser detta vara ett viktigt inslag i praktiken därför att studenterna där får praktisera både praktiska och teoretiska kunskaper i en ganska annan kontext är de får i sina ordinarie självinitierade aktiviteter.

Bland annat så får studenterna här praktisera sina färdigheter att stimulera barnen till fri och obunden aktivitet. Palestinska barn blir ofta mycket begränsade i sin fria aktivitet. De får lite tillfälle inom institutionernas ram att leka fritt. Så den typ av lek som är naturlig i exempelvis nordiska förskolor är något som de palestinska barnen inte får träning i och som därför måste tränas på och 'läras'. Palestinska barn är hårt drillade och förskolorna liknar mer ordinarie skolor där man sitter vid sin pulpet och gör som läraren bestämmer. Lek hör i liten grad till det som framälskas av de vuxna. Så studenterna stöter här på det paradoxala att de, som de 'vuxna', att de måste frigöra sig själva, bli 'barnsliga' och lystna på lek för att kunna inspirera och frigöra barnen från sina ofta fastfrusna och något kuvade hållningar.



Besök i en förskola

För att vara goda professionella måste de så att säga lägga den professionella attityden lite på hyllan och i stället locka barnen till 'ohämmad' och autentisk lek. Och detta har det visat sig så absolut inte varit lätt vare sig för barnen – eller studenterna. Skolans personal var i början ganska så skeptisk till att det var

detta studenterna skulle använda en del av tiden på förskolan till men har efterhand blivit mer entusiastisk. Och jag har själv sett att även värdiga seniora lärare (alla är kvinnor) släppa sig själva lite grann lös och dansa glatt med de något förundrade barnen.

Mitt i uppehållet i Palestina får studenterna en *frivecka*. Detta för att de, i motsats till sina kamrater i Norge, så att säga lever i sin praktik hela dygnet, sju dagar i veckan. De är boende på institutionen, de umgås barn hela tiden och lever sina liv i stort sett i flyktinglägret. De har inte tillgång till sin familj och sina kära utan är hänvisade till varandra. Så rent mentalt kan de vara av behov för en paus i mitten. De flesta studenter har valt att ta turen till den israeliska kusten och där få sig lite bad och sol. I Palestina kan de aldrig gå sommarlikt klädda och bad är det mycket lite möjlighet till. Därför vill lite avkoppling vara kärkommen. Några studenter har även besökt Egypten och Jordanien. Detta är det slut på efter den sista gruppen som var på plats våren 2020 som ovan nämnts.

Mitt i praktiken kommer jag på besök. En av de saker jag har att utföra är ha det reguljära evaluerande *mittvägssamtal* som alla studenter, oavsett var de har sin praktik, skall ha. När det gäller barnevernstudenter har det alltid varit undertecknad som varit skolkontakt. Samtalen rör sig om studentens yrkesmässiga och personliga progression. Vad studenten har lärt intill nu, vilka erfarenheter har gjorts, vilka utmaningar man har stött på, hur det fungerar relationellt mellan studenterna själva och i förhållande till YCC och andra, om de har några personliga ting de önskar diskutera samt mycket annat.

Vägledare, här Nabil Alawi och field-coordinator, deltar och bes komma med kommentarer. Ändamålet med samtalet är att fastställa hur långt studenten kommit i sin lärosituation, vad som skall fokuseras på under praktikens andra halva, om det är förhållanden som skall ordnas upp i av relationell eller personlig art – och – ultimativt, om studenten står i fara att stryka i praktikämnet. Så har dock aldrig varit fallet med någon av palestinstudenterna.

Under den vecka skolkontakten är i Nablus deltar denne även i ett *vägledningsmöte*. Varje vecka studenterna är på plats finner ett vägledningsmöte rum. Detta sker under ledning av den person som har huvudansvaret för studenterna på plats, dvs. supervisor. Deltagare har även ofta varit field-coordinator. På vägledningsmötena genomgås vad studenterna företagit sig under den gångna veckan och planer för nästa.

En stor del av tiden används dock till att studenterna enskilt, eller i mindre grupper, reflekterar över en händelse de upplevt i veckan som gått. Denna reflektion är ett obligatoriskt inslag i vägledningsmötet som består av en modell med en fast struktur som följes ganska noga. Denna modell och struktur finns beskriven i det *Informationskompendium* som är nämnd ovanför.

Reflektionsmodellen består således av fem `steg` eller `nivåer`. Var och en på en lite `högre` grad av medvetenhet.¹

Studenten skal som en *första nivå* rapportera om en för dem viktig händelse som skett i veckan som gått. Beskrivningen sker utifrån studentens omedelbara upplevelser av situationen. Vi kallar detta en *Tunn beskrivning – sensoriska data*. Det är alltså fråga om en `fenomenologisk` beskrivelse utifrån studentens omedelbara iakttagelser. Det skall rapporteras så noggrant och precist som möjligt om vad som hände, med ett minimum av personliga subjektiva värderingar.

Målet är att ge en så exakt och neutral beskrivning som möjligt. Erfarenhetsmässigt är det för studenterna väldigt lätt att redan på denna nivå börja anlägga sina personliga synpunkter. Det skall alltså här undvikas i så hög grad som möjligt. Att behärska färdigheten av att kunna ge en så om möjligt exakt och neutral bedömning av olika företeelser och fenomen är ju något som socialarbetare och annan social- och hälsopersonal bör kunna behärska. Det förväntas av professionella rapportörer att de i olika officiella dokument som journaler, tillståndsbeskrivelser etcetera skall kunna anlägga en precis och noggrann dokumentation som så sedan, i andra sammanhang, givetvis kan bli föremål för värdering och diskussion.

Den *andra nivån* i reflektionen kallas en *Tjock beskrivning – subjektiv analys*. På denna nivå bes studenten referera sina subjektiva antaganden och tolkningar av situationen. Bakgrunden för dessa är studentens tidigare totala livserfarenhet, inkluderat det som lärts i undervisningen på utbildningen. Denna analys kan kallas en `naiv` eller ofullkomnad sådan. Dock uppmanas studenten ange en eller flera möjliga bakgrunder för dennes värdering.

På den *tredje nivån* skall studenten avge en också *Teoretisk informerad tolkning och analys*. Den förra beskrivningen skall här kompletteras med kunskap som studenten tillägnat sig från undervisning, teoretiska studier och andra typer av yrkesmässig och akademisk relevant litteratur. Hur kan den

¹ Jag har på ett annat ställe närmare och mer utförligt redogjort för denna min modell för reflektion. Jag knyter den där till fenomen som bland annat situerad och verklighetsbaserat lärande. Se Gustafsson, 2022.

beskrivna situationen förstås på ett mer principiellt plan? Här lyftes därmed analysen från det konkreta och partikulära till en något högre reflektions- och abstraktionsnivå. Det förväntas att studenten inför rapportering på denna nivå har konfererat sitt pensum och annan relevant litteratur som kan vara till hjälp i analysarbetet. Vetenskapsteoretiskt handlar det här alltså om *deduktion*, att dra lärdomar utifrån generell kunskap, dvs `teori`, som så appliceras på det speciella.

På den *fjärde nivån* skall studenten värdera bakgrunden för de handlingsval som faktisk blev taget och vilka andra som kunde ha varit möjligt. Alltså möjliga *alternativa handlingsval*. Studenten har i det föregående redogjort för det som faktiskt skedde, dennes responser på detta och reflektioner av mer principiell art. Men var de valda handlingsvägarna de enda tänkbara - eller bästa? Ville det, i efterklokhetens lite klarare sken, kanske funnits andra handlingsalternativ? Och i så fall vilka? Och varför ville dessa eventuellt varit att föredra? Detta är typer av frågor som önskas bli diskuterat på den fjärde nivån.

På den *femte* och sista nivån så skall studenten reflektera över *vilka generella lärdomar* kan göras av betraktningarna av den beskrivna situationen. Studenten bes överväga hur lärdomar från den beskrivna situationen kan användas i andra, framtida situationer, i andra kontexter. Dvs. här handlar det alltså vetenskapsteoretiskt sett om *induktion*, att härleda generella slutsatser från mer partikulära erfarenheter. Erfarenhetsmässigt har det visat sig att när väl studenterna erhållit färdigheten att reflektera enligt beskriven struktur (går ganska snabbt) vill rapporterna bli både substantiellt rika och effektiva. Det erhålles en myckenhet kunskap som blir förmedlat i en effektiv form och som förbereder studenterna gott för de olika typer rapportverksamhet de senare vill möta i arbetslivet. Personligen anser jag för övrigt att denna typ av rapportstruktur mycket väl kunnat användas också i den vägledning som studenterna deltar i på norska praktikplatser. Jag menar även att ramverket för denna reflektionsstruktur med fördel skulle kunna appliceras på även de uppsatser studenter skall skriva i loppet av studiet.

Under skolkontaktens närvaro så skall studenterna även framföra ett eller flera *föredrag* för sina kollegor, ledare och andra intresserade som studenterna kommer i kontakt med i lägret.



Föredrag om tillknytningsteori

Utgångspunkten för föredraget är att det: 1: skall anses relevant för invånarna i Balata flyktingläger, 2: att det skall bygga på den kunskap som er erhållen i loppet av studiet, och 3: vara pedagogiskt strukturerat på ett sådant sätt att det som förmedlas är tillgängligt för också de i publiken utan något som helst förkunskap.

Förberedelserna till detta tar som regel flera veckor i anspråk. Tema för de olika framföranden har varit av vitt skilda slag. För

att bara nämna några exempel så har det rört sig om viktigheten av god tandhygien hos barn, empati och förståelse för djur, olika sätt att använda socialpedagogiskt informerad aktivitetspedagogik för att främja bemästring, konsekvenser av olika former av socialt utanförskap, kulturrelaterade frågeställningar rörande kvinnor och barns villkor i Palestina och Norge, konsekvenser av att använda fysiskt straff i uppfostran och undervisning, hur hjärnan är uppbyggd med avseende på traumasensitivitet och olika typer av anknytningsvårigheter hos barn och unga, hur arbeta med fysiskt och kognitivt handikappade barn och unga.

Vid flera besök har jag även varit tillsammans med studenterna på olika slag av sociala aktiviteter där vi gått på restaurang tillsammans, varit på resor ut i det palestinska landskapet och varit tillsammans på middagar hos Nabil eller hos någon av de anställda på centret. All denna nära kontakt med de studenter som har sin praktik i Palestina gör att minnena av dessa med naturlighet är starkare hos mig än av andra studenter. Man kommer varandra nära som personer och det är alltid med stor glädje vi ser varandra igen i olika sammanhang efter att studenterna är färdiga med studiet.



Föredragsöverheadbild om anknytningsteori



Barn i Jenin flyktingläger

Efter att skolkontakten har återvänt till Norge så återstår en större aktivitet som studenterna också här är tvungna att förbereda gott. Vi har kallat det *The Norwegian day*. Här skall det genomföras en temadag som lokaliseras på någon av skolorna i Balata. Ändamålet är ett kulturutbyte mellan Palestinska barn och ungdomar och de norska studenterna.

För att få detta att fungera så måste det ofta en ganska tidkrävande och omständlig planering till; tillsammans med skolpersonal, skolledare och andra personer som anser sig vara auktoriteter. Det har visat sig att det många gånger finns `byråkratiska` hinder som måste lösas innan en plan har kunnat bli förverkligad. Men i de mest lyckade tillfällena har det skett ett utmärkt samarbete som resulterat i att studenterna lyckats bli förmedlare av norsk kultur och tänkande och samtidigt vara mottagare för palestinsk dito. Barn har blivit engagerade i att förmedla sina tankar och intryck genom teater, teckningar och lek. Och studenterna har kunnat förmedla något av det värdegrundslag som präglar det norska samhället och som i vissa avseenden ganska så radikalt avviker från det i regionen.

Parallellt med alla de olika aktiviteter som ovan beskrivits arbetar således även studenterna kontinuerligt med det ordinarie arbetet bland barn och unga. De åker även på ekskursioner till olika platser i landet, de studerar och diskuterar med varandra och människor de möter på sin fritid. De har besökt olika europeiska och amerikanska NGO:er som arbetar Palestina tillika med palestinska sådana som arbetar bland barn och unga. Här kan exempelvis nämnas Project Hope.

När **avresa börjar närma sig** så skall alla avge en evaluering av sina lärandemål som så förmedlas till mig. De aktiviteter de haft skall dokumenteras skriftligt som så ges mig i form av anteckningar. De har även haft avslutande samtal om uppehållet med Nabil där denne angett sina intryck av studenterna. Före resan tillbaka till Norge har det varit en regel att YCC har haft en *avskedsceremoni*. Så, efter ca. 12 veckor reser studenterna tillbaka till moderlandet för att möta sina nära och kära.

Efter jul- och nyårshelgen så återsamlas man på efterpraktikseminarium med alla de andra studenterna. Här har de haft som uppgift att presentera sig och sina lärdomar och erfarenheter från den praktik de varit på. Många gånger har de kvinnliga studenterna som varit i Palestina burit folkdräkter de köpt. Detta har utgjort ett pittoreskt och vackert inslag vid presentationen. Det har även varit en regel att jag som skolkontakt har haft ett avslutande samtal med studenterna vid detta tillfälle. Här har jag kunnat få en samlad, muntlig redogörelse för alla de intryck och lärdomar studenterna har efter tre månaders kontinuerlig utlandsvistelse. Något som då också gjort att jag kunnat, tillsammans med Nabil Alawi, kontinuerligt kunnat förbättra och ´uppgradera´ konceptet Praktik i Palestina.

STUDENTERS ERFARENHETER AV PROJEKTET PRAKTIK I PALESTINA

Studenter som arbetar i för dem främmande kulturer och i en annan social kontext än de är vana vid måste upparbeta en multikulturell förståelse och allmänt god kultursensitivitet. (Gustafsson & Alawi 2014, a och b). Detta samtidigt som det öppnas för kritisk reflektion av kulturella normer och praktiker. För norska barnevernstudenter vill frågor som exempelvis behandlar vad god samhandling med barn i Palestina innebär av omställning av syn på barns lek och fritidsaktiviteter, vara centrala. I Palestina är i många fall små flickor väldigt hämmade i sin lek och allmänna beteende. Små pojkar däremot behöver ofta lugnas ned och erbjudas aktiviteter som fokuserar mer på koncentration och att vara motoriskt samlad.

Andra frågor som studenterna blir tvungna att ta ställning till är om det finnes universella standarder för vad som kan sägas vara 'till barnets bästa' eller om detta är kulturavhängigt. Dvs. skal de arbeta efter universella standarder som exempelvis de formulerade i FN:s barnkonvention eller är detta en fråga av mer relativistisk art? Studenterna kommer från en relativt individualistisk kultur och landar helt plötsligt i en radikalt kollektivistisk sådan. Detta sätter deras värdeperspektiv i gungning och för flera har detta inneburit att de har behövt arbeta relativt mycket för att få 'ting på plats'.

Dessa ting speglas i studenternas evaluering av sin praktik. Många har strävat med att infinna sig med att de över en längre tid befinner sig i en kultur som framhäver män och begränsar kvinnors liv och inflytande. Detta har inte varit helt lätt att förhålla sig till för de allt övervägande unga kvinnliga studenterna och är något som man har diskuterat med varandra och även med mig. En annan företeelse vilken är annorlunda i Palestina är förhållandet mellan auktoriteter, som i detta fall skolchefer, institutionsansvariga och andra myndighetspersoner och anställda, elever och underordnad personal (som ofta också är kvinnlig). De norska studenterna har många gånger rapporterat om för dem frustrerande motstånd och en viss mån 'saboterande' attityd hos olika



Studenter och barn i efter avslutad 'match'.

makthavare som de upplever de har sett ned på studenterna både för deras ålders skull, att de 'bara' är studenter och att de är kvinnor. Studenterna har uttryckt att det har varit fint att kunna tala om dessa ting med sin vägledare Nabil som har en betydligt mer 'västerländsk' syn på många av dessa företeelser än sina landsmän. En student sammanfattade det som många andra har uttryckt: "Jag stödjer helt och fullt palestiniernas kamp för frihet och oberoende - men jag kan inte skriva under på den kultur som råder i lägret/Palestina."

Jag har av och till märkt att studenterna överidentifierar sig med sina palestinska vänner och kollegor. De har därmed mist lite av den distans till sina subjekt som professionella hjälpare behöver. Man har tagit för god fisk uttalanden och beteenden som både Nabil Alawi och jag funnit kritikvärdiga. Detta har bland annat gällt en del frågor av politisk art, som exempelvis att alla problem oavsett i det palestinska samhället kan tillbakaföras på den israeliska ockupationen. Samtidigt har jag också upplevt motsatsen, dvs. en underidentifiering. Det har visat sig i att allt för mycket har relaterats till kulturskillnader där faktiska individuella och allmänmänskliga faktorer spelat större roll än vad studenterna har gett uttryck för.

I de tre publicerade artiklar som Nabil Alawi och jag har publicerat om projektet (Gustafsson & Alawi, 2014, a, b, c) och de lärdomar som vi gjort finnes det också relaterat citat från studenter som vi hämtat både från samtal med dessa och från nedskrivna anteckningar de och vi har gjort under årens lopp.

På frågan om vad de lärt sig av personlig art är svar som "jag har lärt att lyssna bättre", "jag har lärt mig att tackla besvärliga situationer på ett bättre sätt", "jag har blivit mer tålmodig", "jag har lärt att samarbeta bättre och att samtidigt vara mer självständig", "jag har fått testat ut mina personliga gränser på ett helt nytt sätt" varit legio. Också uttalanden som att man lärt sig vara borta från "allt och

alla hemma över så lång tid” och att man kunnat se sig själv i ett nytt ljus på grund av avståndet till det ‘nära och kända’ har i olika former gått igen i studenters svar.

På det yrkesmässiga planet så har studenterna uttalat klart att de lärt mycket av att vara i så nära kontakt med barn och unga som de varit. I så avseende skiljer sig praktiken i Palestina från alla andra typer praktik i Norge att studenterna ‘lever i’ sin praktik 24/7 i tre månader. De är i stort sett hela tiden omgiven av barn, dag som kväll. Det är begränsat med möjligheter att ‘komma undan’. Detta präglar naturligtvis dessa unga människor på ett ganska annorlunda sätt än om de hade varit på praktikplats i Norge. Det uppges som väldigt lärorikt men också uttröttande.

Man har varit tvungen att lära sig kommunicera med andra hjälpmedel än språket då de flesta barn och ungdom är okunniga eller har dåliga kunskaper i engelska. I viss mån har detta kunnat avhjälpas då field-coordinatorerna alltid varit gott verserade i engelska och kunnat översätta mellan studenter och barn. Några studenter har också, den trots allt relativt korta tiden taget i betraktning, utvecklat imponerande kunskaper i arabiska. (Många har också deltagit i arabiskt språklektioner som utgjort en del av de erbjudande studenterna erbjudits av centret). Några till den grad att de självständigt exempelvis kunnat förhandla priser och göra avtal på slutet av sin praktikperiod. Många vill under alla omständigheter hålla med när en av kamraterna deklarerat at hon ”blivit bättre på att kommunicera när språket inte räcker till”.

Studenter har lärt sig att bättre kunna planera sitt arbete och att samtidigt kunna vara flexibel. ”Jag har lärt mig att bättre finna alternativ när inte ting går som jag velat”. Andra understryker att de nu lärt sig att bättre använda aktiviteter i ett pedagogiskt syfte. Det som jag personligen menar är väldigt fint är att inte få studenter ger uttryck för att de nu bättre lärt sig att identifiera barn som är speciellt utsatta. ”Jag har blivit duktigare att se de ‘osynliga’ barnen” och ”jag kom väldigt nära lilla xx som jag i början inte såg över huvud taget”.

Så är det naturligtvis så att de flesta, ja i stort sett alla, rapporterar att de fått en helt annan insikt i den arabiska och muslimska kulturen. Och att de efter att ha varit i Palestina, åkt omkring i landet och besökt olika platser och andra flyktingläger, har en betydligt bättre kunskap om den politiska situationen. En student skrev att ”jag har lärt hur det är att vara i ett ockuperat land och vad det har att säga för barns utveckling”.

ENKÄTUNDERSÖKNING, FOLLOW-UPSTUDIE OCH KVALITATIV STUDIE

Enkät

Efter att de 20 första studenterna hade slutfört sin praktik, men före de hade slutat utbildningen, blev de presenterade för en enkätundersökning som undertecknad konstruerade. Denna strukturerade intervju innehåller ett antal kvalifikationsfrågor jag anser betecknar några av kärnområdena i studentpraktiken. Säkerligen ville en rad andra frågeställningar också varit relevanta. Men jag har försökt att inte göra själva frågeformuläret allt för omfattande. Nedanför presenteras detta i sin helhet:

”1. Hur bedömer du informationen du har fått om praktiken?

2. Hur bedömer du att du har blivit omhändertagen under praktiktiden och under uppehållet i Nablus? av skolkontakten, av Adviser, av SPC/Field coordinator, av personalen på centret, av centrets och lägrets ledning

3. Nämn de 3 viktigaste tingen du lärt dig under vistelsen i Balataläget:

a/ som är klart relaterade till din fagliga utveckling som barnevernstudent/socionom/vernepleier?

b/ som enskild individ och person?

4. Nämn de 3 viktigaste besvärligheter/obekvämligheter du haft under din vistelse i Balatalägrer
a/ som är klart relaterade till din fagliga utveckling som barnevernstudent/socionom/vernepleier?

b/ som enskild individ och person?

5. På en sjugradig skala; hur bedömer du projektiden som helhet - före och under uppehållet i Nablus?
Indelningen är fagligt utbyte och personligt utbyte?

6. Andra kommentarer?"

Ett litet urval av svar på frågorna 3 a och b samt 4 a och b följer här nedan. Svaren på den femte punkten refereras nedan i stycket Kvalitativ undersökning. Svarsprocenten var 100 %. Respondenternas svar är kodade med en villkorlig bokstav. Det är inte företaget något försök till redigering varför de återgivna svaren är exakt likt det studenterna skrivit i sina enkätsvar. Respondentsvaren är valt ut utan någon tanke på vad de svarat. Det urvalet som här är återgivet menar jag på ett gott sätt representerar studentpopulationen som helhet sina synpunkter.

3a - Nämn de viktigaste tingen du lärt dig under vistelsen i Balatalägrer som är klart relaterade till din fagliga utveckling som barnevernsstudent?

Respondent H. *Jeg tror at det jeg har lært i forhold til min faglige utvikling og det jeg har lært som enkeltindivid og person stort sett henger sammen. Jeg har lært mye om meg selv som person. Jeg har lært at jeg har bedre tålmodighet enn jeg trodde og jeg har utviklet min selvtillit og selvstendighet i positiv retning. Jeg har lært mye om det å være sammen med barn i en annen situasjon og hvordan håndtere dette. Jeg har også lært om det å måtte sette grenser, og generelt om å kommunisere med både barn og voksne som ikke snakker det samme språket og har de samme meningene som meg selv.*

Respondent R. *Jeg har blitt mer sikker på meg selv rundt barn, jeg har fått erfare interne konflikter blant ansatte, jeg har utviklet en større forståelse av muslimske familieroller og kjønnsroller, og jeg har fått erfare hvordan det er å tilpasse seg en annen kultur.*

Respondent B. *Jeg har lært litt om hvordan det å være i et okkupert land kan ha noe å si for et barns utvikling. De fleste barna var veldig intense og kontakt søkende når de så oss. Jeg har lært meg å se ting fra ulike perspektiver og at det som fremstår som en god løsning for en, ikke nødvendigvis er det for en annen. Jeg har lært å lytte på det andre har å si. Jeg har lært at verden ikke er svart og hvit, den har andre farger også, og i den bor det mennesker som trenger å bli sett og tatt vare på.*

Respondent S. *Jeg har lært utrolig mye om den palestinske/arabiske kulturen, noe som har vært både interessant og til tider vanskelig. Jeg forstår nå mye bedre hvorfor innvandrere har en tendens til å trekke seg sammen når de flytter til et nytt land.*

Respondent N. *Selvstendighet og pågangdriv, Lagarbeid/gruppearbeid, Tålmodighet, Verdien av å kunne bite i seg ting, og la irrelevante ting gå forbi.*

Respondent E. *Jeg har lært at det er viktig å by på seg selv og delta i aktivitetene med barna for å få til en positiv og god opplevelse. Jeg har lært å se på hvert barn som enkeltindivid med ulike forutsetninger, mål, ønsker og ambisjoner. Det er viktig å være autoritær, men samtidig vise seg som en trygg, snill og kjærlig omsorgsperson. Jeg har lært hvordan jeg kan bruke aktiviteter som ett felles tredje for å få barna til å åpne seg, teste sine egne grenser, utfordre seg og for å føle mestring. Samt at jeg har lært hvordan jeg kan bruke aktiviteter i forhold til inkludering. Til slutt så lært og fått erfaringer fra det å*

arbeide med etniske barn som ikke snakker engelsk. Jeg har lært at det er viktig å lære om kultur for å forstå barna og for å kommunisere.

Respondent A. Jeg har lært mye om hvordan man blir kjent og utvikler gode relasjoner med barn og unge, uten samme språk. Hvordan aktiviteter kan brukes for å jobbe med barn som både er introverte og veldig aktive. Å være den lyttende part når ungdommer har fortalt om vanskelige ting. Å være en trygg og bestemt voksen i de situasjoner som krever det (spesielt med tanke på utfordringer ved å ikke snakke samme språk). Jeg har også lært en del om det å se hvilke barn som skiller seg ut i en gruppe. (I barnehagen i Askar fikk jeg muligheten til ta ut noen barn som jeg hadde sett meg ut og jobbe med dem alene i en mindre gruppe – veldig lærerikt).

Respondent T. Et mye tyngre teoretisk grunnlag. Spesielt innen atferd, sosialpsykologi og sosial læring. Jobbing i team hvor det hovedsakelig var 7 forskjellige meninger og dårlig kommunikasjon og hvordan man kan prøve å håndtere og overkomme slike problemer. Aktivitetsplanlegging (med teoretisk tyngde), gjennomføring og videreføring av disse. Rett og slett prosjektplanlegging i full skala.

Kommentarer: Det är några temata som går igen hos många studenter om vad de lärt mera om yrkesmässigt sett: man blivit mer tålmodiga, kan samverka och kommunicera bättre med andra, också där språket satt hinder i vägen, självtillit, självständighet och förmåga till flexibilitet har också förbättrats. Många vitnar om att de efter praktiken blivit mer trygga på användandet av aktiviteter som ett socialpedagogiskt verktyg.

3b. - Nämn de viktigaste tingen du lärt dig under vistelsen i Balatalägret som enskild individ och person?

Respondent R. Jeg har problemer med å forstå hvordan min personlige utvikling ikke er direkte relatert til min faglige utvikling.

Respondent B. Jeg har lært å takle dårlige situasjoner bedre. Jeg har sett den virkelige verden og har dermed lært å sette pris på ting og ikke ta ting for gitt. Jeg har blitt en mer tålmodig person og er ikke lenger redd for å stå for mine meninger. Jeg har tilegnet meg en ny måte å leve på og ser på de positive sidene ved noe, før jeg tenker negativt.

Respondent S. At det ikke finnes bare et førsteinntrykk eller et andreinntrykk, men også et tredje, fjerde, femte, sjette.... Hvordan stress og irritasjonsmomenter påvirker meg.

Respondent L. Nye kunnskaper om Israel/ Palestinakonflikten. Har lært noe om hvordan det er å leve under konfliktfylte forhold- stresshåndtering. Har lært hvordan det er å leve fysisk tett sammen med andre. Betydningen av å kunne by på meg selv i møte med andre.

Respondent R. Tålmodighet og ikke miste motet når en vanskelig situasjon oppstår. Jeg har blitt mer modig til å møte å jobbe med personlige vanskeligheter. Jeg har lært at det ikke hjelper å klage, og bli oppgitt over personer og situasjoner, men at noen ganger er det best å prøve å heller holde det på avstand å ikke la seg på virke.

Respondent E. Fått mer forståelsen av arbeidet som sosionom, hvor viktig det er å forstå kultur og religion og menneskene som lever i den, og blitt mer sikker på meg selv i rollen som sosionom.

Respondent F. Toleranse/aksept, tilpasningsdyktighet.

Respondent O. *Jeg har fått åpnet øynene mer for situasjonen her i Midtøsten og tilegnet meg mye mer kunnskap om det som skjer her. Jeg har blitt mer utadvendt og sosial. Jeg føler at jeg har blitt mer selvstendig og klarer meg mer på egenhånd. Jeg har på samme tid blitt bedre til å jobbe i grupper og tilpasse meg de jeg jobber sammen med. Til slutt mener jeg at jeg har lært mye av det å være borte fra alt og alle hjemme over så lang tid, jeg trodde dette skulle bli mye vanskeligere enn hva det har vært, og jeg har lært at selv om jeg har vært så langt borte, så lenge, så er menneskene hjemme fremdeles der for meg.*

Respondent E. *Jeg er en person som liker nye utfordringer. Jeg har fått testet egne grenser, og jeg har lært at man ikke må gi opp på første forsøk selv om man får litt motstand eller at resultatet ikke blir helt som forventet. Vær positiv og glad så blir dagen mye bedre! 😊 Jeg synes det er spennende og gøy å jobbe litt ekstra med de stille barna – lage en god relasjon og trygg base. Jeg har lært at det er viktig å arbeide mot et godt samarbeid med kollegaer og andre innsatser for å utføre en god jobb og gode opplevelser både for min egen del og barna. Det er viktig og alltid ha en plan B hvis plan A ikke går som forventet i møte barn.*

Kommentarer: En hel del av det som nämnes under rubriken yrkesmessig utveckling nämnes också här som en personlig växt. Många anger att de lärt sig en hel del om sina `svaga` sidor i sin personlighet. Exempel som nämnes är stressintolerans, benägenhet för att fly undan problem, att känna sig ensam, vissa svårigheter att kunna vara nära andra under längre och pressande situationer. Flera anger även som en personlig växt att de lärt mycket om den politiska situationen och om de umbäranden som det palestinska folk lever under i ockupationen.

4a. - Nämn de viktigaste besvärligheter/obekvämligheter du haft under din vistelse i Balatalägrät som är klart relaterade till din fagliga utveckling som barnevernsstudent?

Respondent R. *Arbeid med oppmerksomhetskrevende barn under organisering av aktiviteter, å kunne tenke kreativt for å kommunisere (siden vi ikke kunne kommunisere verbalt med barn), organisering av aktiviteter, både fordi vi måtte en tanke bak aktiviteten og at de til tider var vanskelig å organisere med personalet.*

Respondent B. *Jeg synes at språket var litt vanskelig å komme inn i i starten, da vi ikke kunne kommunisere med mange av barna på grunn av at de ikke kunne engelsk, og vi arabisk, men vi klarte oss ganske bra ved å bruke kroppsspråk. Jeg synes også kulturen kunne bli et problem inni mellom selv om vi ble vant til den, den tiden vi bodde der på grunn av at blant annet direktøren hadde et annet syn på kvinner og menn og at de ikke kunne oppholde seg i samme rom, eller at jentene ikke kunne spille fotball ute. Som fremtidig barnevernspedagoger, skal vi prøve å ha likestilling mellom begge kjønn og ikke overkjøre den andre, så dette var en motsetning. Jeg synes at det å ha fått vite hvor ille disse menneskene egentlig har det, har såret meg og fått meg til å tenke på hvor bra vi har det i Norge. Jeg synes det har vært vanskelig å ha ansvar for så mange barn som var avhengige av de valgene vi gjorde under de ulike aktivitetene.*

Respondent S. *Oversetting. Kulturforståelse (tvetydigheten ift. regler f.eks.). Det var vanskelig å ta ansvar/initiativ til å gjøre ting selv. Vanskelig å vite når jeg hadde forklart godt nok, og når det trengtes mer utdypelse (eks. kollasjen, presentasjonen av sosialarbeiderrollen).*

Respondent C. *Kommunikasjon med barn i ett fremmedspråklig land. Bli kjent med barna på ett dypere plan. Stille de harde og tøffe spørsmålene. Jeg synes til tider det har vært ubehagelig og delt mine kritiske/negative sider som jeg ser ved kulturen, religionen, familieforholdene osv. til Nabil, min familie og de ansatte på senteret. Jeg synes til tider at det har vært vanskelig å anvende teoretisk kunnskap under selve hendelsen/situasjonen, jeg er flinkere til å reflektere over det etterpå.*

Respondent A. *Jeg har lært at hvilket språk du snakker og hvilken kultur du kommer fra er av mindre betydning når det kommer til å danne gode relasjoner til andre i et fremmed land. Jeg har opplevd hvordan jeg håndterer stress og uoversiktlige situasjoner og føler at jeg har blitt bedre til dette. Jeg har også lært en del om å ta ansvar. Jeg føler jeg har lært mye om meg selv i forhold til det å bo tett og jobbe i gruppe over en lengre periode. Til slutt vil jeg også si at jeg har lært å sette pris på en del ting vi har her hjemme og som vi i det daglige tar for gitt. Jeg synes det kanskje er det viktigste jeg har lært om meg selv, nemlig det å være takknemlig for å bo i et land som Norge og hvor heldige vi er.*

Respondent M. *I begynnelsen syntes jeg det var vanskelig å få et faglig utbytte av jobben med barna fordi jeg var mest opptatt av at aktivitetene gikk som de skulle. (Dette gikk seg til etter hvert). Jeg syntes det var og er vanskelig å få tid til de stille introverte barna når man er i en større gruppe med andre barn som er veldig aktive. Av og til syntes jeg også at det var en utfordring at man ikke snakket det samme språket. (For eksempel når barna pratet mye med meg på arabisk uten at jeg forstod hva de sa).*

Respondent T. *Stole mere på meg selv når det kommer til fag og gjennomføring. Hvordan det er å bo over en enda lenger periode i fattige og sosialt presset samfunn en hva jeg har gjort før. Det har gjort at jeg har fått et innblikk i en meget kompleks kultur og samfunn jeg ikke ville fått ellers ved å ha praksis i Norge, men absolutt kan benytte. Ikke inneha en små-arrogant holdning ved å anta at hva jeg vet er noe alle vet. OG kanskje ikke vise så godt at jeg blir forbauset over at folk ikke gjør det, men heller ha en mere forståelsesfull tilnærming i slike episoder.*

Respondent T. *Mangel på konsistens i brukergruppene. Det ble vanskelig i mange (ikke alle) tilfeller å bedrive produktivt og kvalitativt arbeid over tid. Ha en veileder uten sosialfaglig bakgrunn. Som regel gikk dette greit, men det kan bli vanskelig å ha en konstruktiv dialog når Sigmund Freud fortsatt er høyrelevant forskning.*

Respondent R. *Organisering og struktur, at folk ikke holder avtaler, og at informasjon sjeldent kommer om man ikke ber om det. Følelsen av å ikke kunne komme i nær kontakt med brukere på grund av språk, å aldri kunne jobbe en til en med en klient. At det finnes lite eller ingen spiss kompetanse, av at vi studenter blir sett på som eksperter og derfor ikke får utviklet den teoretiske kunnskapen vi allerede sitter på.*

Kommentarer: genomgående tema är språklig förbistring/språkbarriärer. En annan sak som nämnes av de allra flesta är kulturskillnader, härunder kvinnodiskriminerande attityder. Andra kulturella skiljelinjer går på vikten av att hålla ingångna avtal och tider (exv. mötestider).

4b. - Nämn de viktigaste besvärligheter/obekvämligheter du haft under din vistelse i Balatalägrät som enskild individ och person?

Respondent H. *Noe av det som har vært vanskelig å godta var strukturen og organiseringen på senteret. Det var veldig lite bra informasjon og generelt lite struktur i vårt opplegg. Programmet ble ofte avlyst uten at vi fikk noen spesiell grunn. Dette var til tider veldig frustrerende og det skapte mye dødtid. En annen ting som var litt vanskelig å takle var det at vi ofte følte oss litt "til overs" og at det ikke var så mye for oss og gjøre. Vi følte at vi måtte jobbe veldig mye (for mye) for å få noe å gjøre, og dette gjorde oss etter hvert litt motløse.*

Respondent B. *Jeg har lært at livet er for kort til å pirke på ting i livet. Vi bør ta det med et smil og prøve å se det positive i tilværelsen, i stedet for å klage. De enkelte episodene vi har hatt på senteret og i leiren, har skremt meg litt og jeg har kjent frykten på kroppen, men samtidig har dette gjort meg sterkere på slik måte at jeg ikke lett blir skremt av småting som skjer hjemme. Jeg tåler mer. Det har*

vært vanskelig å ikke ha så mye frihet som hjemme, at man hele tiden må ha med seg en voksen hvor enn man går. Det har også vært vanskelig å se alle barna som trenger omsorg og kjærlighet og som ikke har noe ordentlig sted å leke på, bortsett fra på veien.

Respondent C. *Stirring/steinkasting/unødvendig oppmerksomhet.* På det personlige plan har det vært vanskelig å tilpasse seg kulturelle normer ift. det å vite hva man skal si for å være høflig (f.eks. avslå middagsinvitasjoner). Det har til tider vært vanskelig å forstå regler/normer fordi jeg ikke føler at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om reglene, og fordi de til tider ser ut til å være ganske tvetydige.

Respondent E. *Ha mer trua på min egen dømmekraft, Gå ut av min egen komfort sone,* Det har til tider både vært vanskelig og ubehagelig å si ifra til ansatte og kollegaer hvis det har vært ting jeg har vært uenig i, ting som har plaget meg eller ting jeg har vært misfornøyd med.

Respondent A. *Det var til tider tungt å bo tett og jobbe med de samme menneskene over tre måneder og det hendte jeg ble ganske lei av det å ha de samme 7 studentene å forholde meg til i løpet av så lang tid.* Det var også litt tungt å være så langt fra venner og familie i Norge, men her synes jeg både de som hørte til senteret og mine medstudenter var en god støtte. Det vanskeligste rent personlig var å ta farvel med vertsfamilie, barna vi jobbet med og de ansatte på senteret.

Respondent L. *Jeg synes det var svært utfordrende å se ulike tegn på omsorgssvikt i møte med barn. I forhold til dette opplevde jeg avmakt fordi kritiske spørsmål sjelden førte fram. Men også fordi det ikke finnes myndigheter som en kan melde bekymring til.*

Respondent T. *Bli satt i en lederrolle jeg ikke følte jeg kunne ta på vegne av gruppen, men samtidig kritikk jeg fikk av noen i gruppen når jeg gjorde det fordi initiativ og pågangsmot i gruppen ble fraværende.* Til tider følte jeg at jeg studerte organisasjon og ledelse. Vold mot barn av voksne. Barn mot barn er det uskylden som lår seg selv, men når voksne mennesker slår barn som ikke har kjangs å forsvare seg selv får jeg ennå vond smak i munnen av. Det kan sikkert være andre ting. Skyting i gatene, gasset i Betlehem, ropt "satan" etter i gatene, utsatt for rasisme av både arabere og israelere eller barn som har slått og sparket meg. Det er selvfølgelig ikke noe jeg vil ha rundt meg, men ærlig finner jeg ikke dette ubehagelig.

Respondent R. *Det at det ikke er mulighet til å bevege seg hvor man vil, både på grunn av okkupasjon, men, også på grund av hva personene i leiren mener vi burde og ikke burde gjøre.* Den ekstremt overbeskyttende tilnærmingen menneskene har mot oss utlendinger, som helt sikkert er velment, men, som ofte er mer problematisk en betryggende. At privatliv er ikke eksisterende i deres kultur og at de ikke kan forstå hvorfor noen trenger privatliv.

Respondent O. *Jeg har syntes det har vært ubehagelig å gå ute i campen på kvelden, og spesielt en kveld hvor jeg, X og Y hadde gått for å hente Z hos vertsfamilien sin, og en gjeng med unggutter begynte å klå på oss. Vi forsøkte å si stopp til de på arabisk og at det var forbudt, men det at de ikke hørte på oss var enda verre. De løp din vei når vi kom tilbake til senteret og Hussein, en venn av oss, jaget de vekk. Jeg syns også det har vært ubehagelig når barna tigger etter penger, og spesielt en gang når barna fulgte etter oss inn på senteret og stakk beina innenfor døra slik at vi ikke kunne lukke de ute fra gjestehuset, han ene ble helt fra seg og skrev og veivet med armene og vi fikk ikke gjort noe med han, til slutt så måtte nok en gang noen fra senteret, denne gangen W, komme å hjelpe oss. Til slutt vil jeg nevne en ting til, og dette vet jeg satte en støkk i flere av oss, men den nest siste uken vi var her så vi en katt som var blitt påkjørt som hadde det veldig vondt, og en av oss begynte å grine ved dette synet. Først så løftet bare mannen opp katten og satte den ned igjen, men når han så oss tok han med seg katten inn på et rom, så om han avlivet den eller hva han gjorde med den er det ingen av oss som vet.*

Kommentarer: En del av de studenter som hade sin praktik under de första åren upplevde bristande organisering och koordination och allmän frustration över hur YCC blev ledat. Det må här bemärkas att detta förbättrades avsevärt efter att Nabil och jag flera gånger tog upp problematiken till diskussion med institutionens ledning och personal. De sista grupperna studenter har inte i nämnvärd grad nämnt detta som ett problem överhuvudtaget.

Några, men förvånansvärt få, tog upp att de upplevt det skrämmande med skjutning och närvaro av israeliska soldater under nätterna av och till. Det flesta synes att ha vant sig fort och i stort sett inte brytt sig så mycket.

En hel del av de kvinnliga studenterna har både i sina evalueringar och under tiden de vistats i lägret klagat över sexuella trakasserier, otillbörlig sexuell uppmärksamhet och en viss efterhängsenhet från manliga vänner och kollegor. Också detta är en sak som av oss ansvariga har tematiserats många gånger med ledningen. De har gjort vad de kunnat men det är inte lätt att åtgärda då hela samhällslivet och kulturen är infekterad med en mer eller mindre misogyn attityd.

Några studenter har upplevt relativt starkt vilka personliga och sociala svårigheter som kan uppstå när man är `tvingad` att leva så tätt på varandra som dessa studenter har gjort, under så pass lång tid med i stort sett inget avbrott.

En del studenter har upplevt separationsångest när de har varit tvungna lämna barnen och sina värdfamiljer. Så har då också flera studenter upprätthållit kontakten också efter återvändandet till Norge. (En student har även återvänt till människor i lägret genom att hen tog sin mastergrad i förhållanden för palestinska flyktingar på Västbredden).

Follow-up studie

I en follow-upstudie, ca. 2,5 år efter att de avslutat utbildningen i Lillehammer ombads de samma personerna som besvarat enkäten ovanför att även besvara några frågor som berörde deras erfarenheter knutet till deras dåvarande situation som yrkespersoner. De ombads även ange sin aktuella yrkesstatus.

De flesta hade haft en eller i förekommande fall två eller tre anställningar. Några få hade slutat i yrket för att i stället gå vidare på masterstudiet. Några andra hade även valt att påbörja nya studier av en helt annan karaktär än barnevern och socialt arbete.

Nedanför presenteras ett urval av svaren på enkäten i form av icke redigerade citat.

Frågorna som då ställdes refereras här. Under varje punkt följer ett litet urval av citat som exempel på svar. Svarsprocenten var på 90 %. Respondenternas svar är kodade med en villkorlig bokstav. Det är inte företaget något försök till redigering varför de återgivna svaren är exakt likt det studenterna skrivit i sina enkätsvar. Respondentsvaren är valt ut utan någon tanke på vad de svarat. Det urvalet som här är återgivet menar jag på ett gott sätt representerar studentpopulationen som helhet sina synpunkter.

På vilket sätt har din **yrkesmässiga handlingsberedskap påverkats** av praktikuppehållet?

1. Vilka av de lärdomar du gjorde dig i arbetet i Balata har varit till nytta för sig i ditt senare arbete?

Respondent A. *Samarbeid, initiativtaking, refleksjon, kulturforståelse og planlegging.*

Respondent N. *Erfaringer og historier/informasjon vi fikk om livet i en flyktingleir og livet som flykting (i en situasjon som kan oppleves som håpløs) har gitt meg et lite innblikk i hvilke erfaringer ungdommene på arbeidsplassen min kan ha opplevd tidligere/i hjemlandet. Det å leve så tett på*

mennesker med en annen kulturell bakgrunn har gitt meg en bedre forståelse av hvordan det kan oppleves for flyktninger å komme til Norge og bli kjent med, og lære om, den norske kulturen. Jeg har også erfart hvordan det kan oppleves å bli møtt med fordommer.

Respondent H. *Vi fikk mye erfaringer med å komme i kontakt med ungdom som ikke snakker samme språk som oss. Jeg har hatt stor nytte av dette på omsorgssenteret. Under oppholdet i Palestina fikk vi et helt nytt kulturperspektiv. Dette har bidratt til at jeg lettere kommer i kontakt med ungdommene på omsorgssenteret da jeg har forståelse for deres kulturelle bakgrunn i større grad enn det andre muligens har.*

Respondent Q. *Oppholdet i Balata har lært meg mye om hvordan de som har det vanskelig i andre land, spesielt krigsherjede områder har det. Hvilke tilbud de har og hvordan de bruker de ressursene de har. Jeg har også lært mye om kulturforskjeller og hvor mye det har å si.*

Respondent K. *Jeg har helt klart tatt med meg mye lærdom fra mitt opphold i Balata inn i jobben. Gjennom mitt arbeid i Balata har jeg sett og opplevd hvor vond verden kan være for noen, og det har kanskje først og fremst gjort det lettere for meg å forstå hvert enkelt barn og til en viss grad kunne sette meg inn deres situasjon. Jeg har også videre erfart at sosiale aktiviteter er ett flott verktøy i sosialpedagogisk arbeid - både i forhold til relasjonsarbeid og bearbeiding av sorg og eventuelle traumer. Jeg har hatt god nytte av mine erfaringer rundt bruk av kroppsspråk som kommunikasjonsmiddel og evnen til mentalisering.*

Kommentarer: Flera nämner en allmän kulturförståelse och kultursensitivitet som de använt i yrket. Kommunikationsfärdighet och förmåga att kommunicera över kulturskillnader. Förståelse för andra/empatisk förmåga. Flera nämner även att träningen i användande av aktiviteter har kommit gott med senare i yrket.

2. På vilket sätt har lärdomarna du gjort varit till nytta?

Respondent A. *De har vært nyttige både når det gjelder studier og deltidsjobb.*

Respondent N. *Jeg har gjort meg erfaringer som (delvis) kan sammenlignes med hvilke utfordringer flyktninger møter når de kommer til Norge (med tanke på å møte fremmede kulturer). Under praksisen ble jeg også bedre kjent med min egen kultur, og har derfor bedre grunnlag for å forsøke å forklare ulike kulturelle aspekter til ungdommene på min arbeidsplass, altså se min egen kultur litt utenfra.*

Respondent Q. *Det har hjulpet meg til å forstå brukere fra andre land bedre.*

Respondent K. *Å skape en god relasjon til disse barna er noe av det viktigste med jobben (subjektivt) - en god relasjon gir trygghet og tillit som jeg mener disse barna trenger aller mest, og for å skape en god relasjon til mennesker som ikke snakker samme språk må man bruke noen andre verktøy, deriblant sosiale aktiviteter. Man skall virkelig ikke undervurdere bruk av aktiviteter.*

Kommentarer: Erfarenhet av bättre aktivitetskunskap går igen även här. Andra skriver om att de haft med sig en grundläggande förståelse för hur väl vårt välfärdsystem tar hand om utsatta grupper när de har erfart hur det var i Palestina.

3. I vilka situationer har lärdomarna kommit till nytta?

Respondent A. *Samarbeid ved gruppeoppgaver og med kolleger på jobben, initiativtaking på jobben og under internship som kommunikasjonsmedarbeider ved siden av studiene, refleksjon under studiene, kulturforståelse i jobb og generelt i hverdagen, planlegging under studiene og internship.*

Respondent N. *I situasjoner der ungdommene forteller om opplevelser om møte med den norske kulturen har jeg hatt en bedre forutsetning for å sette meg inn i deres situasjon enn det jeg ellers ville hatt. F.eks. i situasjoner hvor klienter/brukere har uttrykket at de har vanskelig for å bli kjent med nordmenn eller uttrykket forundring/frustrasjon over hvordan nordmenn samhandler med mennesker rundt seg. Hvorfor samfunnet vårt er bygget opp som det er (f.eks. at det norske samfunnet er individualistisk bygget opp, og land hvor mange av dagens flyktninger kommer fra er mer kollektivistiske).*

Respondent Q. *På måten jeg møter traumer og andre problemstillinger. Det er også fint å kunne delvis identifisere seg med andre fra andre lignende kulturer.*

Respondent K. *Jeg føler at jeg egentlig har blitt sterkere som person etter mitt opphold i Balata. Det er lett for oss nordmenn å sette på skyggelapper for å unngå realiteten for mange. Det å kunne hjelpe andre, om bare ett menneske til å få det litt bedre, er det verdt å tre litt ut av komfortsonen. Jeg følte at jeg flere ganger var i ubehagelige situasjoner, og ute av komfortsonen min i praksis, men det er jeg glad for nå. Det har gjort at jeg føler meg bedre rustet til å takle ulike situasjoner på jobb, trolig på en "bedre" måte enn om jeg hadde vært uten.*

Respondent H. *Samarbeid ved gruppeoppgaver og med kolleger på jobben, initiativtaking på jobben og under internship som kommunikasjonsmedarbeider ved siden av studiene, refleksjon under studiene, kulturforståelse i jobb og generelt i hverdagen, planlegging under studiene og internship.*

Kommentarer: *Situationer där erfarenheter från praktiken kommit till användning har varit i möte med flyktingar från regionen, kulturförståelse och kultursensitivitet, att se optimistiskt på situationer när det verkar mörkt, att kunna vara flexibel men samtidigt handlingsberedd, har blivit tränad i grupp- och teamarbete.*

4. Vilka konsekvenser har praktiken haft på ett personligt plan, dvs. hur har du personligen blivit påverkad av opplevelser och lärdomar gjort under praktiken i Balata?

Respondent A. *Blitt mer trygg på meg selv, bedre til å samarbeide/inngå kompromiss, blitt flinkere til å ta initiativ og si ifra om ting, satt ting i perspektiv. Jeg tror praksisperioden i Palestina påvirket meg mye som person.*

Respondent N. *Før praksisen var jeg interessert i konflikten Israel/Palestina, og den interessen har nok økt etter praksisen. Jeg har fått et bedre innblikk i sosiale/kulturelle/økonomiske/samfunnsmessige forskjeller rundt om i verden. Interessen for interkulturell kommunikasjon og ulike kulturer har økt.*

Respondent H. *Jeg føler at jeg personlig forandret meg veldig etter denne reisen. Jeg føler at jeg kanskje har blitt mer "medmenneske", med tanke på at vi opplevde andres "lidelse" / fattigdom så nært. Dette har gjort at jeg har blitt mer aktiv i ulike organisasjoner som blant annet røde kors hvor jeg forsøker å hjelpe andre mennesker. Mitt interesseområde som alltid har vært flyktninger, ble forsterket av å være i Palestina. Nå har jeg endelig fått muligheten til å jobbe med EMA under 15 år, og jeg ser at jeg har en fordel pga. min praksis.*

Respondent Q. *Det har gitt meg mye innsikt i hvordan andre rundt i verden har det. Noe som gjør at jeg nærmer meg visse situasjoner med et annet omhu enn jeg ville gjort før jeg var i Palestina.*

Respondent K. *Blitt mer trygg på meg selv, bedre til å samarbeide/inngå kompromiss, blitt flinkere til å ta initiativ og si ifra om ting, satt ting i perspektiv.*

Respondent C. *Blitt mer trygg på meg selv, bedre til å samarbeide/inngå kompromiss, blitt flinkere til å ta initiativ og si ifra om ting, satt ting i perspektiv.*

Kommentarer: Man har blitt mer initiativrik og kompromissvillig, fått ett allment økt selvtillit, vet at man klarer av ting även om det känns motigt, har funnit `sin` nisch inom barnevernsfeltet (arbeite med EMA), blitt säkrare på att ta styrningen när så har krävts.

Kvantitativ undersökning

I tillegg till de frågor som relaterats ovanför blev respondenterna bitt om att rangera sin uppfattning av nytta och sina personliga erfarenheter av praktiken på exakt samma sätt som de gjort två och ett halvt år tidigare.

Jag har valt att presentera fynden från studien företagen direkt efter avslutad praktik och den efter ca. 2,5 år i form av fyra stapeldiagram. Studenterna i blev i enkäten ombudda att rangera sina generella erfarenheter i ett en sjugradig Lickert skala.

Frågan på yrkesmässig nytta löd: *"Vilket värde bedömer du att din praktik i Palestina har haft för ditt kommande arbete (faglig utbytte) efter avslutad utbildning till barnevernspedagog?"* Svartalternativen gick från Mycket litet, kodat som 1 på skalan till Mycket stort, kodat som 7 på skalan.

Frågan om personliga erfarenheter löd: *"Hur bedömer du att din praktik i Palestina har haft för din personliga utvekkling (personligt utbytte) efter avslutad utbildning till barnevernspedagog?"* Svaren blev kodade på motsvarande sätt som ovan.

För diagram 1 och 3 gäller: As students; mean = 4.95, as professional; mean = 5.20.

Difference in mean = + 0,25 (4.95 to 5,20).

För diagram 2 och 4 gäller: As students; mean = 6.25, as professional; mean = 5.90.

Difference in mean = - 0,35 (6.25 to 5,90).

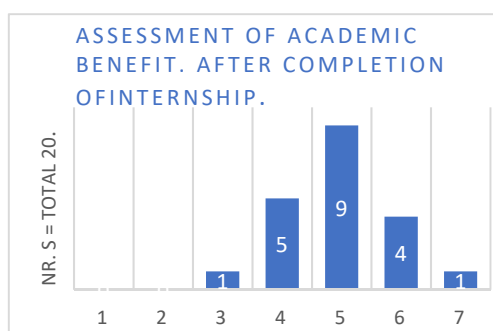


Diagram 1. Yrkesmässig nytta. Estimerat ca. en måned efter avslutad praktik.

Noter. Dette visar svarfordelingen vad gäller

bedömningen av yrkesmässig nytta av praktikuppehållet i Palestina estimerat ca. en måned efter avslutad praktik.

Som kan læsas av diagrammet var en övervägande del av studenterna mycket tillfredsställda med praktiken vad gäller yrkesmässig nytta (här kallat *academic benefit*). 14 (70%) av

20 angav nyttan av uppehållet till 5 eller högre på den sjugradiga skalan.

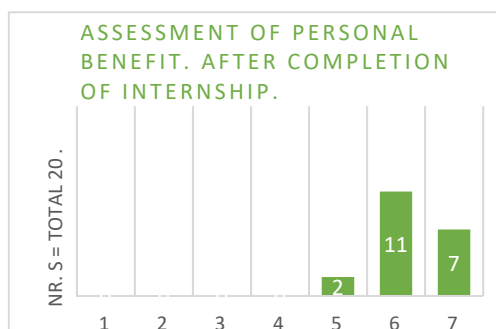


Diagram 2. *Personliga erfarenheter*. Estimerat ca. en månad efter avslutad praktik.

Noter. Detta visar svarfördelningen vad gäller bedömningen av personliga erfarenheter av praktikuppehållet i Palestina estimerat ca. en månad efter avslutad praktik.

Studenternas personliga tillfredsställelse (här kallat *personal benefit*) med praktiken var mycket stor. Hela 18 av 20 (90%) angav sin personliga tillfredsställelse till mycket stor eller nästan mycket stor.

När samma frågor ställdes till de samma personerna två och ett halvt år senare har svaren förändrats.

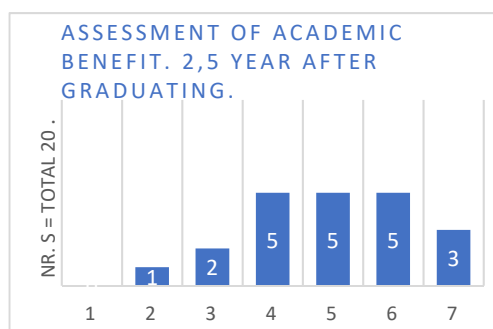


Diagram 3. *Yrkesmässig nytta*. Estimerat ca. 2,5 år efter avslutad praktik.

Noter. Detta visar svarfördelningen vad gäller bedömningen av yrkesmässig nytta av praktikuppehållet i Palestina estimerat ca. 2,5 år efter avslutad praktik.

Fördelningen av svaren på yrkesmässig nytta efter 2,5 år är betydligt mer spridda än de var direkt efter praktikens slut. Men ändå uppger 13 av 20 att den yrkesmässiga nyttan är stor till mycket stor.

Vid denna tid, måste det erinras, så har en del av de förutvarande studenterna, som ovan angivits, gått vidare till andra studier varför frågan om nytta för dessa kanske kan anses aningen perifer. Det är också, vilket framgår av svaren på enkäten, att en del studenter nu fått ett arbete som inte direkt kan sägas vara relevant i förhållande till praktiken i Palestina.

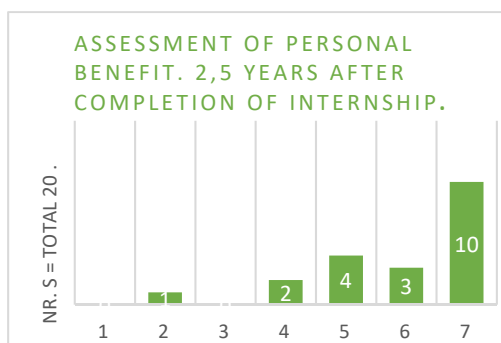


Diagram 4. *Personliga erfarenheter*. Estimerat ca. 2,5 år efter avslutad praktik. Noter. Detta visar svarfördelningen vad gäller bedömningen av personliga erfarenheter av praktikuppehållet i Palestina estimerat ca. 2,5 år efter avslutad praktik.

Ännu efter två och ett halvt år bedöms betydelsen av de personliga erfarenheterna som stor till mycket stor. Endast tre (15%) av de förutvarande studenter anger den nu till liten eller medelstor. Resten har i stort sett kvar sin positiva bedömning.

Diskussion: Yrkesmässig nytta

Jag har ovan antytt några orsaker till att estimeringen av yrkesmässig nytta har fallit efter två till tre år efter avslutad utbildning till att en del studenter nu har övergått i andra yrkesmässiga kontexter där erfarenheterna från Palestina spelar mindre roll. Andra har gått över i graviditetspermission och åter andra hade vid tillfället blivit tyvärr insjuknat i allvarlig sjukdom.

Som uppsummering vad gäller yrkesmässig nytta är de mer erfarna yrkespersonerna en aning mindre positiva, eller mer nyktra om man vill, i förhållande till nyttan av sin praktik. Det kunde vara intressant att se om samma tendens kunnat skönjas hos personer som haft en mer `vanlig` praktikplacering i Norge. Nyttan av den blir ju försåvitt mindre ju mer faktisk erfarenhet personen får i ordinarie yrkesarbete.

Diskussion: Personlig erfarenhet

Värderingen av personliga erfarenheter angavs av nästan alla studenter kort tid efter placeringen som avsevärt stor. Och valören av erfarenheterna var klart positiv. Efter några år ut i livet har de personliga erfarenheterna bleknat något och hos några få gått från positivt till mer negativt. Vad detta kan bero på framkom inte av de svar jag erhöll vid det tillfällen svaren angavs. Men kanske också här sätter den psykologiska distansen in. Det som rätt efter praktikens avslutande var väldigt viktigt och `stort` har några år senare bleknat och blandats med andra viktiga livsmoment.

Att någon även radikalt bytt yrkesinriktning (som ju måste ha en eller annan orsak som gjort att barnevernyrket inte ansetts tillfredställande nog), att man kommit in i en livs fas med egna barn och även också egen sjukdom bör spela in i bedömningen som är gjort. Trots detta så anger dock 65% av de förutvarande studenterna att de ännu uppfattar sin praktik i Palestina som en mycket avgörande personlig händelse. Som titeln på en av de av Nabil och mig publicerade artiklarna anger; det har varit *"A once in a lifetime experience"*.

ERFARENHETER PRESENTERADE AV SUPERVISOR NABIL ALAWI OCH FIELD-COORDINATOR MARIYAM MASRI

Alawi och Masri har varit två av de viktigaste aktörerna i Palestina genom sin nära relation både till mig som projektledare, men inte minst till studenterna. Jag har därför inviterat dem bägge att ge kommentar angående sina erfarenheter av projektets olika fasetter.

Jag vill börja med Nabil Alawi då han har varit min nära samarbetspartner från starten av projektet. Mariam Masri har inte varit med lika länge, men Nabil och jag räknar henne som den mest betydelsefulla av de olika koordinatörer som har varit engagerade. Hennes bidrag och hjälp till studenterna har varit betydande. Hon är även den som har haft flest grupper att stödja. I hennes evaluering ingår även synpunkter från personal på YCC.

Jag presenterar här de punkter som var och en har angett som väsentlig att förmedla. Deras fullständiga kommentar kan för den intresserade erhållas av mig.

Supervisor Nabil Alawi.

Nabil skriver att det endast har varit vid något ytterst få tillfälle att någon student uttryckte missnöje med praktiken. Enligt min erfarenhet rör det som om två kvinnliga studenter som beklagat den mansdominerade kultur som råder i regionen. Och vid ett annat var det en student som hade stark hemlängtan som började i mitten av praktiktiden. Ingen av de nämnda studenterna önskade trots detta att lämna praktiken och resa hem. Även om detta erbjöds både av mig, Nabil och personal på centret.

Nabil anser att den relativt ingående orientering studenterna erhåller före avresa i avsevärd grad minskar chansen för kulturchock: "the orientation reduces to a great extent the possibilities of culture shocks and the undesirable epiphanies."

En av uppgifterna för supervisor är att ha veckovisa samtal med studenterna. Nabil beskriver detta sålunda: "The academic support is reinforced by a weekly meeting chaired by the local advisor. He offers the students the chance to recapitulate on the activities of each week and to examine the conspicuous encounters within a theoretical frame. The meeting follows a six-step analysis of some chosen activities." Vidare stadfästes att "the local advisor gives summative and formative assessments of the progress of the training."

Det är fallet att studenter vid flera tillfällen även kontaktat Alawi efter att de återvänt hem till Norge. Det har gällt hur man skall tolka speciella kulturella uttryck och begrepp, om seder och bruk etcetera.

En av de studenter som gått vidare till att ta en mastergrad återvände till lägret för sin avhandling och fick då substantiell hjälp av Nabil.

Om projektets inverkan och påverkan på dem som studenterna kommit i kontakt med, och då speciellt förhållanden som har med kulturell/religiös syn att göra, låter jag Nabil själv komma till tals i ett lite längre citat. "The Norwegian students get the opportunity to live among deprived and desolate refugees who know very little about the outside world and its pleasures or attractions. They see, through their daily activities and encounters different examples of resilience, deprivation, isolation, loneliness, violence, and despair. Such realities provide them with the challenge to comprehend and deal with what they see and experience.

One of the ensuing debates between the students and the refugees is on 'blind liberalism' and its sophistication. In liberal societies foreign refugees are faced with the need for some cultural exemptions. Muslim women who go to, say, Norway ask for an exemption to live the way of life as they had at home. 'Blind liberalism' means that all people regardless of their religion, race, class, or gender must be treated equally. The exemptions are granted based on the concepts of chance and choice. For example, wearing a scarf is not a matter of choice for a Muslim woman; it is a matter of chance. When Norwegian students visit Palestine, they too are entitled for some exemptions. Drinking alcohol, for example, is a matter of choice and not chance. Drinking, therefore, is not allowed.

As the local advisor leads such debates between the refugees and the students, enlightenment happens on both sides leading to mutual understanding and tolerance."

Om projektets värde skriver han att "the shared values are never forgotten, especially because the project has been going on for more than a decade."

Till sist nämner Nabil det sorgliga faktum att på grund av den pågående pandemin så har vi varit tvungna att ha ett långt uppehåll i att låta studenter få ha sin praktik i Balata. Men "all stakeholders are enthusiastic to continue in the near future."

Field Coordinator Mariam Masri

När det gäller vilken inverkan projektet har haft på barn och elever i Balata flyktingläger är svaret att det haft en klar och påtaglig inverkan. Detta sedan studenterna arbetat med barn både på centret och på olika skolor. Personalen på Yafa vill här speciellt dra fram den positiva påverkan studentaktiviteterna har haft på barn med inlärningssvårigheter ("learning difficulties").

Projektet har ingett en anda av samarbete, deltagande och engagemang ("commitment") hos de barn som deltagit i studenternas aktiviteter.

Det påpekas även att projektet skapade en kultur hos barnen av acceptans även om språk och hudfärg var en annan. Och även en ökad acceptation av skillnader barnen emellan ("in fact the project was able to create a kind of acceptance by children for each other").

Alla studentgrupper har blivit uppmuntrade att ta kontakt med kvinnor, och om möjligt skapa samtalsgrupper med palestinska och norska kvinnor (dvs. de kvinnliga studenterna). Detta har bara varit möjligt till en viss grad beroende på den förhärskande kulturen i området. Trots det så menar Masri att projektet har lämnat en del spår i det att det har "left a social dimension for some women as they still are in contact with some Norwegian students".

Vid alla studentbesök utom det första har studenterna besökt en värdfamilj som bor i lägret. Denna aspekt anses vara speciellt vällyckat och blir betecknat som en viktig faktor i projektets succé ("an important factor in the success of the project"). Det anses at vi därigenom har ökat förståelsen för olika sidor i de två kulturer som har mötts och att kulturutväxling av sedvanor och traditioner varit en viktig faktor.

Det understrykes även att projektet medverkat till en ökad medvetenhet hos de norska studenterna om de politiska och sociala realiteterna som råder i regionen.

Masri understryker att de norska studenterna visat stor respekt för områdets religion, seder och traditioner och att detta till stor del beror på de förberedelser som skett före dessas ankomst till Palestina ("this is due to the prior preparation for them before their arrival to Palestine and the clarification of those aspects by the university.") Det som orsakat svårigheter för studenterna erkännes är företeelser på plats som " purchasing or moving, due to the language or the financial exploitation and the verbal sexual harassment."

Projektet har försett personalen på YCC, lärare i skolorna och 'handledare' ("counsellors") med nya färdigheter i kommunikation och har även färdigheter som personalen på centret har kunnat ta med sig också i mer informella sammanhang ("skills they get use and practise in their non-academic recreational post schools activities in the centre").

När detta är sagt så påpekas det att naturligtvis har det varierat i graden av engagemang, både på grupp och individnivå. Några grupper och personer har uppnått mer än andra därför att de har involverat och engagerat sig mer än andra. Det rekommenderas att sända studenter som har en klar "passion for volunteering, solidarity and love of knowledge. "

Vad kan då förbättras, vilka potentialer kan utvecklas? På detta svarar Masri at hon önskat en mer direkt kommunikation i förhand mellan projektledningen och henne själv angående målsättningar för projektet och studenternas vistelse i Balata. Hon skriver: " I think that there should be a prior discussion between the project team and the project field coordinator and some psychologists so that it is clear from the beginning the objectives of the visit and so that we can achieve the desired goals more clearly and achieve more success."

Det påpekas att det dilemma som jag ovanför har nämnt angående vilka familjer som studenterna skall besöka är något som ytterligare bör diskuteras. Masri menar klart att " targeting the same host families each visit does not give the opportunity for the largest possible number of families in the camp to interact." Det bör vara en större variation i värdfamiljerna.

Avslutningsvis önskar field coordinator Miriam Masri att projektet bör fortsätta: "I recommend continuing work, receiving more delegations and exchanging experiences because of its importance and impact on the society in general and on children in particular. "

GENERALISERBARA ERFARENHETER – GENERELLA RÅD

Man kan till slut fråga sig om erfarenheterna med att initiera och driva det projektet som jag här har försökt beskriva, ger några hållpunkter för att kunna ge allmänna rekommendationer för hur man bör organisera praktik i andra delar av världen. Och då tänker jag kanske främst på tredje världen och områden utanför Nordeuropa och Nordamerika. Kan jag ge några generella råd utifrån mina egna erfarenheter med att arbeta i Palestina? Svaret på det är att det tror jag att jag kan.

Så här är några generella synpunkter på vad som bör göras och vad man bör tänka på vid etablering av praktikplatser av ovannämnda slag.

Personligt engagemang

För det första krävs det **personligt engagemang**. Det innebär ett stort och omfattande arbete att lägga grunden för och etablera en praktikplats. Åtminstone om man har ambitioner att göra detta på ett så fullgott sätt som möjligt! Den som tar initiativet och sätter igång ett arbete, ett projekt av det slag jag här har beskrivit, måste vara mycket dedikerad, ha ett stort engagemang för saken och vara villig att ta på sig det stora ansvar det är att involvera och `skapa` en god praktikplats som uppfyller de krav

som studenter och myndigheter bör ställa. Det är, enligt min erfarenhet, inte `för pyser`. Man binder upp sig som person, som kollega, som skolans representant i förhållande till andra människor. Både här i landet och till den plats man förlägger projektet.

Det är inte att komma ifrån att det personliga intresset och engagemang spelar en mycket stor roll om ett projekt av detta slag skall vara vällyckat. Att arbetet inte kan bedrivas från kontoret på skolan, eller att man skall kunna räkna med att ha sin rutinmässiga 8 till 4 arbetstid är något som man bara måste inse. För egen del har jag, om jag räknar samman tiden för de 15 gånger jag besökt Palestina, tillbringat ca ½ år där. Mest naturligtvis i början. Det längsta uppehållet har varit på drygt 3 veckor. Och det har varit nödvändigt.

Ekonomiska resurser/realistisk betalning för tjänster

Att starta och driva ett projekt som det här beskrivna innebär också en del kostnader. Man bör därför utarbeta ekonomiska planer som sträcker sig framåt i tid, i alla fall ett par år i starten. Och man bör då naturligtvis också förankra det hela i organisationens ledning. Utan en **ekonomisk ryggtäckning** och en överordnad stab som ser med välvilja på det initiativ och det arbete man bedriver kommer det inte att fungera.

I detta sammanhang vill jag här gå in på ett förhållande och en betingelse jag hävdar helt ifrån första stund. Jag har gjort helt klart inför `beviljande myndigheter` att jag inte på några som helst villkor har velat gå med på något slag av `utnyttjande` av att värdlandet, organisationen man knyter sig till eller de människor som blir ens medarbetare lever under andra ekonomiska villkor. Dvs. även om Palestina, ett tredjevärldensland, opererar med radikalt lägre löner och tuffare arbetsvillkor, så har jag ända från början krävt att den ekonomiska kompensation som ges till supervisor, field-coordinator och YCC skall vara i paritet med vad man kan anse som skälig betalning i Norge för likvärdiga tjänster för det som blir utfört.

Den ekonomiska kompensationens satser har reglerats i samarbete med involverade parter, främst supervisor och direktören för YCC. Jag har här valt att klart och öppet talat för mina palestinska medarbetares sak i förhållande till skolans administrativa och ekonomiskt beslutande organ. Någon sorts `kulturimperialistisk` attityd där man resonerat som så att "de där nere behöver vi inte betala mycket, kanske skall de i stället vara tacksamma att få lov att ha våra studenter hos sig" har jag från första stund sagt ifrån inte kommer på tal. Hade jag varseblivit någon liknande typ av tänkande hade projektet aldrig startats.

Anledningen till att jag starkt hävdar min syn i denna sak är att jag av erfarenhet vet att många liknande projekt har startats där man till synes bara utgått ifrån att på grund av att praktikplatsen har legat i tredje värden, typ Sydamerika eller några av länderna söder om Sahara, så har man inte behövt betala mer än ytterst lite, eller inte alls, för de tjänster man påtvingat exempelvis personal på den institution studenterna har haft sin praktik förlagt till. Då har också, enligt min mening, även kvaliteten på praktiken blivit alldeles för låg och tiden praktikplatsen existerat har varit kort.

Naturligt nog. För - vem önskar serva en rik norsk statligt finansierad högskola med alla de omfattande tjänster en gott kvalificerad praktikplats innebär, i kanske en helt annan världsdel, utan att man får något substantiellt erkännande för det arbete man lägger ner i tillägg till sitt ordinarie arbete? Allt för att ge studenter från Norge en bäst möjlig praktikupplevelse? Har dessa personer runt omkring i värden någon som helst glädje eller nytta av att man offerar tid och engagemang på något som man aldrig själv, som medarbetare, kollega eller bara medmänniska, får erfara?

Att jag har haft denna inställning, att den service som ges till våra studenter i Balata skall kompenseras realistiskt och adekvat, har också lett till att alla de jag har samarbetat med har varit väldigt lojala och verkligen ställt upp för både mig som ansvarig för projektet som pedagogisk/administrativ verksamhet och för själva projektet som idé.

Så kontentan är: **betala vad det kostar att få de tjänster utfört som önskas!**

Val av samarbetspersoner och organisationer.

Som nämnts ovanför har det varit en grundläggande premiss för mig att för att jag skulle starta detta projekt så skulle det ha en **bottom-up** design. Det vill säga, initiativet som kom från mig personligen som vanlig forsknings- och undervisningsanställd, driften av det och valet av samarbetspartner skulle ske med utgångspunkt i enskilda vanliga människor engagemang och intresse. Jag hade sett allt för mycket av olika typer av hjälp, initiativ av olika slag, välment och i god tro, misslyckas totalt i sitt uppsåt på grund av att det var dåligt eller inte i det hela taget förankrat i grundplanet. När människor får beslut tryckta ner över sig av överordnade myndigheter, byråkrati eller utan ifrån kommande hjälpare så tenderar all typ av verksamhet, hur vällovligen den än kan synes vara, att kollapsa förr eller senare.

Jag valde därför att inte söka samarbete med universitet i Nablus (An Najah). Något som väl borde varit logiskt? Men erfarenheten är att samarbete med topptunga institutioner av denna typ ofta innebär också en topptung, prestigedrivna och kanske även mindre demokratisk beslutsprocess som kan ha andra, mer eller mindre synliga, agendor än den som initiativtagare och medarbetare ser som viktiga. Inte minst när projekt initieras av aktörer från det rika väst i tredje världen.

Jag har fått kunskap en annan institution, vilket haft ett något liknande upplägg som PiP, men som valt att samarbeta med ett palestinskt universitet. Det jag känner till har många studenter varit missnöjda med upplägget i stort, det fagliga innehållet, organisering och hur praktiktiden har disponerats. Andra institutioner, vare sig i Norden, Europa eller resten av världen, känner jag som sagt inte till som det går att jämföra vårt projekt med.

Valet föll således i stället på en institution som drivs av människor med konkret, **lokal förankring** i den verklighet flyktingar i Palestina lever i; Yafa Cultural Center. Och det valet som gjordes i 1999 har jag aldrig ångrat på!

YCC blev alltså valt som den institutionella basen för studenternas lokalisering. Men så var det ju att finna en person som jag kunde samarbeta med på plats och som kunde fungera som min förlängda arm i Nablus och Balatalägrat. Som de allra flesta känner till som haft projekt i Mellanöstern, i andra delar av Asien, på den afrikanska kontinenten etcetera så är det något av ett måste, om man vill få någonting gjort, att adjungera sig till en person med lokal **personlig och social pondus**.

I kulturer som är betydligt mer hierarkiska än vår nordeuropeiska så är det att ha nära kontakt med en person med socialt gott anseende, ett utvecklat nätverk som innefattar personer med formell och försåvitt även reell auktoritet, nästan att anse som en nödvändighet för att få till något som helst. Den person som har allt detta i mycket rikt mån kom att bli min absolut närmaste medarbetare i projektet, och senare även personlige vän och forskarkollega: Dr. Nabil Alawi.

Nabil har all den sociala auktoritet och personligt vänliga sätt som gör att han under hela projektets gång kunnat utgöra det helt nödvändiga stöd som varit påkrävt för att lösa alla administrativa, logistiska, pedagogiska, men inte minst kulturella utmaningar som har måst övervinnas.

Det säger sig även själv att jag som nordisktalande utan kunskaper i arabiska var helt avhängig att ha en nära kontakt som både rent bokstavligt, men även bildligt talat, kunnat översätta från nordisk/västerländsk språk och kultur till arabisk dito.

Det vill vara av yttersta värde om den person man finner att samarbeta nära med har en förståelse för hur vi uppe i Europa tänker om olika företeelser så att vederbörande kan översätta intentioner och önskemål till former som passar in lokalt. I detta har Nabil varit ovärderlig i det att han har studerat till doktorgradsnivå i USA och att hans undervisningsämne är engelskspråkig litteratur och translation!

Nära medarbetare som kan fungera som **kulturella och språkliga översättare** är därmed att anse som essentiellt.

Fysisk närvaro

Uppföljningen kräver en **kontinuerlig fysisk tillstädesvaro**. Projektansvarig måste vara tillgänglig fysiskt på plats. I projekttidens början i ganska stor grad. Efterhand är behovet mindre men man måste räkna med att kontinuerligt besöka sina samarbetspartners rent fysiskt. Och däremellan är kontakt medels olika medier en nödvändighet. I de första åren besökte jag praktikplatsen ett par gånger varje år, en gång faktiskt tre gånger i loppet av tretton månader. Det nyttar föga att tro att när man anser att när ting är väl 'på plats', att alla nödvändiga förberedelser är gjorda, att man så som projektansvarig kan luta sig tillbaka och 'styra' från sitt kontor. Jag menar att i alla tillfällen där studenterna har sin praktik utanför den nordeuropeiska bubblan så är det helt essentiellt att man som projektansvarig är på plats med jämna mellanrum för att kontrollera och 'styra upp' i ting som går snett.

Den fysiska närvaron är en betingelse för att samarbetspartners skall ha förtroende för en som ledare och ansvarig. Det har under alla omständigheter för mig visat sig vara helt avgörande för projekts överlevnad att jag vistats på plats minst en gång varje år. Det har alltid, vid varje tillfälle jag varit i Palestina, varit något att ta tag i; folk som jag har behövt prata med, avtal som har måtts ingås eller förnyats, platser som jag måtte ha besökt utanför lägret, myndighetspersoner som jag behövt briefa om aktuella frågeställningar etcetera.

Information till deltagare

Det har visat sig väldigt nyttigt att **studenterna** blivit **grundligt informerade** på förhand om den praktikplats de kommer att vistas på i hela tre sammanhängande månader. Att genomgå en kurs där olika sidor av den rådande kulturen på platsen, en del om historien och inte minst alla de olika aspekter av praktiska råd som bör ges inför utplaceringen är av yttersta vikt. Som redogjorts för ovan så understryker då också Nabil Alawi speciellt i sin uppsummering inför denna rapport viktigheten av att studenterna genomgått en kurs före de kommit till Palestina.

De har därvid varit förberedda och informerade om en del ting som har med kulturen på plats att göra. Förhållanden som skiljer sig från vad en norsk ungdom upplever hemma; relationer mellan könen, synen på sex och intima relationer, förhållanden mellan generationer och olika sociala grupperingar, klädeskoder, matvanor, religiösa föreställningar, sätt att uppfostra barn, interna, eventuellt politiska motsättningar internt i samhället med mera.

Trots denna förutvarande 'briefing' så upplever inte få studenter en viss kulturell chock när de väl landat på plats. Men utan den information som har getts är vi som samverkat i projektet; supervisor, field-coordinator, personal och ledning på YCC samt mig själv, tämligen säkra på att allt inte har gått så bra som det faktiskt har gjort att inlemma studenterna i den faktiska struktur som råder på plats. Så – det kan nästan aldrig bli 'för mycket' information, även om deltagare själva anser det!

Praktisk handledning på plats

I början hade vi inte, Nabil och jag, någon fast person att förhålla oss till vilken hade en kontinuerlig och nära, rent praktisk, uppföljning av studenterna på plats. Jag kunde ju inte vara tillstädes i Palestina i tre månader var gång vi hade studenter där och Nabil hade ju sitt ordinarie arbete på universitet. Vi insåg därför tidigt att en person borde anställas som kunde fungera som studenternas praktiske handledare och vara där för dem i stort sett hela tiden.

En person som studenterna kunde få hjälp av i sitt daglig arbete i lägret. Någon som kunde bistå med översättning från engelska till arabiska och vice versa, någon som kände till förhållandena rent konkret och som då också hade ett personligt nätverk i lägret. Vi valde att beteckna denne person med det i antropologiska sammanhang kända begreppet **field-coordinator** (också kallat Special Personal Contact – SPC). Jag fick då också, genom den välvillighet som visats mig av ledningen på skolan, accept för att det var nödvändigt att vi specifikt avlönade en person för detta uppdrag.

Denna person borde vara förankrad i Balata men ha en viss utbildning så att vederbörande kunde kommunicera relativt bra på engelska. Det som i praktiken blev lösningen var att Nabil fann studenter i sina språkklasser som härrörde eller bodde i flyktinglägret som kunde fungera som field-coordinatorer.

Kvinnliga handledare för kvinnliga studenter

Det var i början valt unga män för att dessa har en större tillgång än kvinnor i olika sociala sammanhang och också av kulturella orsaker en större auktoritet när det gällde exempelvis förhandlingar med olika institutioner och myndigheter. Trots de uppenbara socialt betingade begränsningar som kvinnor i regionen upplever så valde vi en stund ut i projektet, på grund av den erfarenhetsmässiga högre graden av reliabilitet hos kvinnliga medarbetare, att söka efter kvinnliga kandidater. Där kvinnor reellt har handen på ratten är det också mer ordning och reda! Utan att generalisera negativt mot män så är det min bestämda uppfattning att om man kan engagera kvinnor så är man också i högre grad försäkrad mot plötsliga avhopp, av att vederbörande inte tar sitt ansvar fullt ut eller att vederbörande i mindre grad är påverkad av fördomar vad gäller förhållandet mellan kvinnor och män.

Eftersom över nittio procent av studenterna som önskat praktik i Palestina har varit unga kvinnor så innebär det, när de får en nästan lika ung kvinna att förhålla sig till på daglig basis, att de sociala och emotionella banden kan bli speciellt starka. Valet av en ung kvinna till field-coordinator har visat sig mycket lyckosamt. När således Mariam Masri anmälde sitt intresse var vi aldrig i tvivel. Vilket vi verkligen aldrig ångrat.

Medierande länk

Det är även mycket viktigt att de hemmavarande kollegorna och de personer i olika ledande tjänster som man är beroende av som projektledare hela tiden ges tillfälle till information om hur saker och ting utvecklar sig. Det är även viktigt att projektledaren kan fungera som en effektiv förmedlare av information från beviljande myndigheter (här lokal skolledning) till medarbetare på plats. Och inte minst, att önskemål och synpunkter förmedlas klart och effektivt andra vägen, från medarbetare och institutionsledning på praktikplatsen till beviljande myndighetspersoner i Norge.

AVSLUTNING

I *Foreskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanningen, kapitel 1, §-3* (2019) är det angivet fyra kompetensområden som utbildningen skall ge "læringsutbytte i". I dessa nämnes bland annat *kunnskapsbaserad praktik, samarbeide till barnets bästa, innovation* och *etik*. Som jag hoppas framgår av denna projektrapports beskrivning av projektet Praktik i Palestina så tillfredsställer studenternas praktik alla dessa områden. Praktiken baseras på kunskaper erhållna i förutvarande studium och under praktiktiden. I stort sett alla typer av interaktion och samarbete som utövas föregår i avsikt att ge studenterna träning och kompetens för att ge barn och ungdomar et bättre liv. Innovation är ju som framgår av beskrivningen en oundgänglig förutsättning för studentpraktiken då det föreligger lite av färdig struktur för praktikens utövande. Studenternas etiska utveckling monitoreras och ställs på prov genom hela praktiktiden i samtalen med handledare och kollegor på

centret. Vidare ges det undervisning i etiska relevanta företeelser både före, under och efter avslutad praktik. Således tages flera helt centrala sidor tillvara i det som är pålagt vad gäller barnevernsutbildningen. Detta inkluderas också vad gäller socionom och vernepleier dito.

Vad jag och mina nära medarbetare vet så existerar det inget motsvarande projekt någon annan stans i världen. Det finnes möjligheter för studenter att på privat basis göra volontärarbete i Palestina, exempelvis i något flyktingläger. Jag har mött några sådana från USA, Tyskland och Frankrike. Men detta är bara ytligt koordinerat med vederbörandes universitet. Eventuellt någon NGO - eller helt privat.

Det finnes, eller har åtminstone funnits, i Norge projekt där sjuksköterskestudenter har praktiserat i palestinska flyktingläger. Men dessa är belägna i Libanon. Vidare finns det ett samarbete mellan Högskolan VID och universitetet i Betlehem. Men här är studenterna inte lokaliserade i flyktingläger. Ej heller har de kontinuerligt arbete knutet till barn och ungdom i ett läger och studenternas vistelse är delat mellan besök i olika typer institutioner på Västbanken.

Som är påpekat i de artiklar om projektet vilka är publicerat i internationella tidskrifter (Gustafsson, E. & Alawi, N. 2014a, Gustafsson, E. & Alawi, N. 2014b) så är det här redovisade projektet det enda där studenter från en offentligt finansierat universitet/högskola, som ett led i den reguljära undervisningen, med krav till godkännande av institutionens medarbetare, över så lång tid som tre månader där högskolestudenter vistas och arbetar/studerar systematiskt i en socialarbetarkontext med barn, ungdom och familjer. Det här redovisade projektet kan således med rätta betecknas som helt unikt!

Att ha sin långa praktik i Balata flyktingläger innebär flera ting:

- det är extremt studentaktivt i det att studenterna till största delen själva `skapar` sin egen praktiksituation och viss mån även sin praktikplats
- det kräver en stor grad av ansvarstagande, personlig mognad och kreativitet av studenterna
- det ger erfarenhet i att arbeta pedagogiskt och yrkesmässigt kvalificerat i ett sammanhang och i en miljö som i liten grad lägger till rätta för detta
- det ger en utomordentlig god träning i att samhandla, inte bara med barn och ungdom, utan också med kollegor, med familjer och med olika formella instanser som lokala auktoriteter, skolledare, politiska representanter m.fl.
- det tränar studenterna i konkret aktivitetspedagogik, i socialpedagogiskt tänkande och att ta miljöterapeutiska hänsyn vid umgänge med barn med olika utvecklingsmässiga störningar
- genom flera av de obligatoriska delmoment som studenterna skall genomföra, härunder exempelvis framföranden, där ett för lägreets invånare relevant material skall ges en teoretisk förklaring, så tränas studenterna till att lägga fram ett teoretiskt förankrat material på ett pedagogiskt relevant och adekvat sätt
- det ger en utomordentlig god träning i att självständigt planera, genomföra och evaluera aktivitetsprojekt i en konkret och relevant kontext
- det ger träning i samarbete på tvärs av professioner och kunskapsnivåer
- studenterna blir utsatta för en situation där de med nödvändighet måste tackla och tåla att förhålla sig till, och vara fysiskt/psykiskt helt nära, andra människor 24/7 i tre oavbrutna månader, i en situation som innebär att de faktiskt bor på sin arbetsplats!

De allra flesta av studenterna anger att de, förutom de förkovrats av de mer yrkesmässigt riktade erfarenheterna, även vuxit och mognat som personer betydligt av att vistas i Palestina under så pass lång tid och under här refererade förhållanden. Detta förhållande visas även i de ovanstående redovisade graferna.

Sist, men inte minst, anges ett i stort sett unisont erkännande och uppskattning av det socialsystem, det säkerhetsnät som vårt välfärdssamhälle ger barn, ungdom och andra presumtivt utsatta. Genom de personliga och praktiska erfarenheter studenterna gör, genom den helt konkreta nära relationen till fattiga och delvis undertryckta människor i ett 'typiskt' tredjevärldenland så får studenterna ett unikt perspektiv på sitt valda yrke, den sociala kontext som arbetet i Norge genomföres i. Och de får i tillägg även ett nytt och kanske annorlunda perspektiv på sin egen existens!

FORSKNINGSARTIKLAR PUBLICERADE SOM RESULTAT AV PALESTINAPROJEKTET

Projektet med studenter i praktik i Palestina har även resulterat i publikation av artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter. Direkt relaterat till projektet är tre artiklar i *Journal of Ethnic And Cultural Diversity in Social Work* (Gustafsson, E. & Alawi, N., 2014), *European Journal of Social Work* (Gustafsson, E. & Alawi, N., 2014) samt i den arabiska tidskriften *Tasamuh* (Gustafsson, E. & Alawi, N., 2014).

Som en följd av erfarenheter studenter och jag gjorde i lägret angående kvinnors situation publicerades i 2019 en kvantitativ undersökning som är publicerad i *Journal of International Women's Studies* (Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N., 2019). Liknande erfarenheter av attityder till handikappade människor har resulterat i en kvantitativ artikel publicerad i Universitet i Nablus sin tidskrift *An-Najah University Journal for Research - B (Humanities)*, (Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N., 2019).

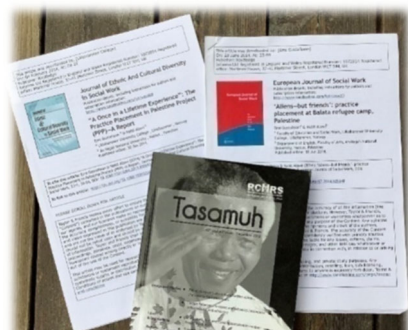


Bild på omslaget till de tre publicerade artiklarna om erfarenheter av studenter i praktik i ett palestinskt flyktingläger.

Mer indirekt påverkan på publiceringstema har iakttagelser av hur djur behandlas varit. I tidskriften *Society and Animals* är det publicerat en kvantitativ artikel som jämför attityder till husdjur i Palestina och Norge (Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N., 2020). I samma tidskrift, *Society and Animals*, är det innevarande år publicerat en kvantitativ artikel som är en uppföljning av den från Palestina i vilken religionens (dvs. Islams) påverkan på attityder till djur hos studenter i Oman behandlas. Här göres också jämförelser med palestinska studenter. (Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N., 2021).

LITTERATUR

Badil Resource Centre for Palestinian Residency & Refugee Rights. (2012) *Survey of Palestinian refugees and internally displaced persons 2010 – 2012*. Volume VII.

Brynen R. & El Rifai R. Ed. (2007) *Palestinian refugees. Challenges of repatriation and development*. I.B. Tauris.

Freire P. (1976) *Pedagogik för de förtryckta*. Gummesson,

- Gustafsson, E. & Alawi, N. (2014a) "A Once in a Lifetime Experience": The Practice Placement in Palestine Project (PPP)—A Report. *Journal of Ethnic And Cultural Diversity in Social Work*, 23(1), 36-54.
- Gustafsson, E. & Alawi, N. (2014b) "Aliens, but friends." Practice placement at Balata Refugee Camp, Palestine. *European Journal of Social Work*, 17(3) 1–15
- Gustafsson, E. & Alawi, N. (2014c) Hwa mwanana alamiya: barnamej al-tadreeb al-tatbeqi min al-narwej ila falastine (Towards world citizenship: Practical training program from Norway to Palestine), *Tasamuh*, 42-43, 311-329
- Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N. (2019a) Attitudes towards physically disabled in Palestine and Norway: a multidimensional quantitative study. *An-Najah University Journal for Research - B (Humanities)*, 33(11) 1881-1897.
- Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N. (2019b) Attitudes towards women in Palestine: a quantitative survey. *Journal of International Women's Studies*. 20(2) 208–224.
- Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N. (2020) Attitudes toward companion animals among university students in Palestine and Norway: a quantitative study. *Society and Animals*. 28(2) 133-150.
- Gustafsson, E., Alawi, N. & Andersen P.N. (2021) Companion animals and religion: a survey of attitudes among Omani students. *Society and Animals*. 29(2) 132–152.
- Gustafsson, E. (2022) *Verklighetsbaserat lärande. En 5-stegs reflektionsmodell*. Work in progress. (Artikel planerad för en kommande antologi om pedagogiskt tänkande i barnevernsutbildningen).
- Hussein, Haitham Fawzi. (2007). *The abnormal of behavioural and emotional indicators among detainees' children in the northern West Bank as perceived by their mothers*. Master's degree thesis, Yarmouk University, Jordan.
- Lovdata. (2019) *Forskrift om nasjonale retningslinjer for barnevernspedagogutdanningen*. <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2019-03-15-398>
- Palestinian Central Bureau of statistics (PCBS). (2008). *Palestinians projection in the world, preliminary projections*. Ramallah.
- Tetzchner, S. (2012). *Utviklingspsykologi*. Gyldendal.
- UNWRA. (2014) *Camp profiles*. <http://www.unwra.org/where-we-work/west-bank/camp-profiles?field=12>
- YCC. <http://www.yafacenter.ps>

Appendix 1. Arbetsbeskrivning/kvalifikationer för SPC/field coordinator:

Due to the financial and organizational difficulties that YCC is going through, the advisors saw that it be necessary for Lillehammer students to have their own field coordinator who will be responsible for the following duties and activities:

1. Preparing for the accommodation and reception of students at YCC's guest house.
2. Holding an orientation session on the second day of arrival.
3. Making sure that their needs at the guest house are met and that students are conveniently lodged in their rooms.
4. Working a weekly program of activities in cooperation with the students.

5. Coordinating with the staff of YCC and other centres in Nablus and some other Palestinian cities.
6. Coordinating and looking for activities in other similar organizations and centres.
7. Attending weekly meetings with the adviser.
8. Taking minutes of the meetings and reporting to the main advisor in Lillehammer.
9. Accompanying students in their field trip within the West Bank.
10. Arranging in cooperation with YCC a one week stay with families for each student. The SPC/field coordinator therefore has to, on a very early stage, begin to cooperate with centre to reach interested families, to inform them in a clear way about the objectives of having these young people in their midst and that they should not be regarded as 'guests'.
11. Arranging for a library visit and working with the PR Department at An-Najah National University to facilitate students' visit to the University libraries.
12. Acquainting students with the local and national activities that are relevant to the students' interests.
13. Helping Lillehammer students in finding some friends from among the An-Najah University students who would be willing to befriend and spend some social evening with them.
14. Serving as an interpreter for students in the different occasions.
15. Be willing to stay late when needed and to attend social activities.
16. Writing a comprehensive report at the end of the project and filling out the final reports as required.
17. Preparing a press release at the end of the stay with some interviews with the stakeholders. A reportage is recommended.
18. Preparing for a farewell party in coordination with YCC, the students and the advisors
19. There will be no limited amount of work hours per day since the nature of the work is flexible and requires dynamism and dedication in different times of the day/night
20. The field worker will receive a total amount of US \$1500 in return for his three-month employment. The amount will be paid in three instalments: one at the end of each month.
21. The advisors of the project preserve the right to terminate the contract at any point in the project if the work of the field worker proves to be inadequate or if he violates any one of the above conditions.
22. This job is a temporary job, and the worker cannot claim any severance benefit or any other benefits other than the lump sum of US\$1500.

Qualifications:

1. A BA degree in social work, English, sociology or any related subject.
2. A good command in English.
3. Familiarity with the social realities and refugee camps.
4. Familiarity with NGOs and local welfare institutions.
5. Public relation skills.
6. Dynamism and friendly demeanour.
7. Ability to organize and structure activities according to the received plans.
8. Awareness of foreign culture.

Appendix 2. Exempel på Studieprogram



**Bch. in Child Welfare students' Study Visit to Nablus:
 Balata Refugee Camp, Palestine**

August 27th – November 25th, 2018

Week	Activity
1/ w. 35 Aug. 27 th – Sept 2 nd	<p><i>Students arrival.</i></p> <p>Reception and accommodation in Nablus.</p> <p>Orientation session: An-Najah National University (Dr. Nabil Alawi)</p> <p>Coordination with Yafa Cultural Center in Balata Refugee Camp</p> <p>A tour in Nablus including the Old City and the University library</p> <p>Assessment meeting with the Advisors, SPC and YCC staff.</p> <p>Activities at Balata Camp</p>
2/ w. 36 Sept. 3 rd – 9 th	Activities at Balata Camp
3/ w. 37 Sept. 10 th – 16 th	<p>Activities at Balata Camp</p> <p>Staying with a Host family at Balata Camp</p> <p><i>Sending learning contract to Erni after showing to Nabil</i></p>
4/ w. 38 Sept. 17 th – 23 rd	<p>Activities at Balata Camp</p> <p>A visit to the Qalandia refugee Camp in Ramallah (incl. seeing the Wall)</p>
5/ w. 39 Sept. 24 th – 30 th	<p>Activities at Balata Camp</p> <p>Meeting teachers at Old Askar kindergarten, preparing visit.</p> <p>Meeting staff and making observational studies at Social Development Centre, New Askar</p>
6/ w. 40 Oct. 1 st – 7 th	Activities at Balata Camp
7/ w. 41 Oct. 8 th – Oct. 14 th	<p>Students Free week</p> <p><u>Erni arrives 13th</u></p>
8/ w. 42	

Oct. 15th – 21st	<p>Activities at Balata Camp Students Presentation <u>Wednesday 17th</u> Erni is present at the weekly meeting <u>Erni depart 19th</u></p>
<p>9/ w. 43 Oct. 22nd – 28th</p>	<p>Activities at Old Askar kindergarden, 2-3 days and Social Development Centre, New Askar 2-3 days</p>
<p>10/ w. 44 Oct. 29th – Nov. 4th</p>	<p>Activities at Balata Camp 'Norwegian days' at boys- and girl schools, Balata camp</p>
<p>11/ w. 45 Nov. 5th – 11th</p>	<p>Activities at Balata Camp A visit to Deheisha Refugee Camp or Aida Refugee Camp (+the holy sites in Bethlehem)</p>
<p>12/ w. 46 Nov. 12th – 18th</p>	<p>Activities at Balata Camp Preparing end the stay <i>Writing comments on learning contract. Showing Nabil and Field Coordinator and sending Erni</i></p>
<p>13/ w. 47 Nov. 19th – 25th</p>	<p>Activities at Balata Camp <i>Writing learning reflections, coordinating with Nabil and Field Coordinator</i> Farewell Party Students departing.</p>





Høgskolen
i Innlandet

Föreliggande rapport gäller det nu 14 åriga projektet Praktik i Palestina (PIP) som år 2022 har engagerat tillsammans 75 studenter. Rapporten har som målsättning att ge en tillräckligt bred och ingående inblick i projektets historia för att läsaren skall få en god förståelse av dess pedagogiska grundvalar, det pedagogiska tänkande och de organisatoriska och logistiska överväganden som gjorts. I rapporten göres det reda för synpunkter som undertecknad författare samt dennes samarbetspartners i Balata flyktingläger i Palestina har gjort. Studenter som varit deltagare i projektet och som haft sin praktik i Palestina kommer även till tals dels som en kvantitativ undersökning av 20 studenters svar på två enkäter, en företagen direkt efter avslutad praktik samt en efter ca. 2,5 år efter utexaminering, dels som citat hämtat från frågeformulär skrivet efter praktiktidens avslutande som i stort sett alla studenter besvarat. Slutligen framlägges några generella erfarenheter som eventuellt kan vara nyttiga vad gäller studentpraktik i utlandet, då speciellt i tredje världen.